

- Musikskolan i Laxå hotad  
sid 4
- Smockan besöker Jönköping  
sid 7-11
- Kulturverket i Umeå  
sid 14-15

# Kultur SMOCKAN

Nr 5 OKT 2006

Utgiven av Sveriges Musik- & Kulturskoleråd - SMoK

- Musik Direkt  
sid 16-17
- Kritik mot musikhögskolor  
sid 18-19
- Staffan Scheja porträtteras  
sid 23



KULTURSMOCKAN  
5  
2006

# LEDAREN



XXXXXXXXXXXXX  
XXXXXXXXXXXXX



B

PER SJÖBERG,  
ORDF. SMoK



## INNEHÅLL

i detta nummer

Ledare.....	2	Länsbevakning i Jönköping...7-11	Kritik mot musikhögskolorna18-19
Pengar till Pascal.....	3	Barnkulturkonferens.....13	Blåsmusikmanifest i Gävle .....21
Musikskolan i Laxå hotad.....	4	Kulturverket i Umeå.....14-15	Kulturnytt.....22
Skånsk klarinettkickoff.....	6	Musik Direkt.....16-17	Porträttet/Poitikerduell.....23



**KULTURSMOCKAN**  
DAUS TRYCK & MEDIA  
893 80 BJÄSTA  
TEL: 0660-26 61 00  
FAX: 0660-26 61 10

ANSVARIG UTGIVARE  
Per Sjöberg, SMoK

REDAKTÖR  
Nils Ågren, 070-678 44 55  
nisse.agren@telia.com

PROJEKTLEDARE/ANNONSER  
Jan Dylicki, 0660-26 61 05  
jan.dylicki@daus.se

Annonsprislista kan laddas ned som pdf-fil från hemsidan [www.daus.se](http://www.daus.se)

GRAFISK FORMGIVNING  
Johnny Altelind, 0660-26 61 31  
johnny.altelind@daus.se

REPRO • PRODUKTION • TRYCK  
DAUS Tryck & Media, Bjästa

MEDVERKANDE I DETTA NUMMER

Per Sjöberg  
Nils Ågren  
Dag Kraftt  
Håkan Sandh

OMSLAGSFOTO:  
Bill, Bull och elake Måns  
är inte att leka med! Ungdomar  
från Tranås Kulturskola  
Foto: Tranås Kulturskola



Kultursmockan utges av SMoK,  
Sveriges Musik- och Kulturskoleråd

Kultursmockan nästa nummer: v. 48.  
Manusstopp för annonser: 13 november.

**Tipsa Smockan!**

Tel: 070- 678 44 55  
Nils Ågren

# Pengar till PASCAL

## - påTRYCK - inTRYCK - utTRYCK - avTRYCK

Allmänna arvsfonden har beviljat 2,2 miljoner till SMoK:s projekt PASCAL, som syftar till att ge funktionshindrade en bättre tillgänglighet till musik- och kulturskolorna. Ett antal pilotkommuner kommer i dagarna att utses och nu börjar arbetet som beräknas pågå fram till och med hösten 2009.

SMoK:s förstudie "Funktionshinder – hinder eller möjlighet?" (2003), kring funktionshindrades tillgänglighet till musik- och kulturskolornas verksamhet, ligger till grund för PASCAL och ingår som en del i SMoK:s utvecklingsområde "En musik- och kulturskola för alla".

Förstudien innehåller ett handlingsprogram för åtgärder utifrån rapportens resultat och nu kan arbetet komma igång tack vare medel från Statens Kulturråd och Allmänna Arvsfonden.

– Det är fantastiskt kul att vi äntligen är på gång med detta projekt. Det är drygt två år sedan vi tog fram vår förstudie hur dessa frågor hanterades i våra skolor, nu kan vi äntligen gå vidare framåt, säger Håkan Sandh, projektledare hos SMoK.

### FORTBILDNING AV PERSONAL

Kulturrådet har tidigare skjutit till 400 000 kronor för projektet, nu går också Allmänna Arvsfonden in med 2,2 miljoner kronor.

– Över två miljoner låter ju som väldigt mycket pengar. Huvuddelen av dem kommer att gå till fortbildning av personal inom våra skolor och andra skolor som vi samarbetar med. Ingen lokal verksamhet kommer att få medel, berättar Håkan Sandh och fortsätter:

– En del av pengarna kommer också att användas för att ta fram nya hjälpmedel, och en del för att göra en dokumentation av bra verksamhet på film. Det skall bli en inspirationsfilm som kan

visas på alla musik- och kulturskolor om tre år.

Idag samarbetar många musik- och kulturskolor med kommunernas för-, grund-, sär- och gymnasieskolor samt resurs- och elevvårdsteam. På nationell nivå har SMoK drivit skolutvecklingsprojekt som haft uppdrag att stimulera samarbetet med andra skolformer.

I kommuner där ett sådant samarbete har fungerat bra har musik- och kulturskolornas olika kompetenser varit ett viktigt komplement till andra skolformer, framför allt inom olika projekt eller utvecklingsarbeten som syftar till att integrera estetiken i lärandet.

### SINNENAS SAMSPEL

Den parlamentariskt sammansatta Carlbeck-kommittén behandlade i sitt slutbetänkande "För oss tillsammans - Om utbildning och utvecklingsstörning" (2004) bland annat särskolans samverkan med andra skolformer. I betänkandet står det att särskolans undervisning ofta kännetecknas av "sinnenas samspel", det vill säga att flera intelligenser får komma till uttryck, och att undervisningen i högre utsträckning sker genom ämnesintegrering.

Carlbeck-kommittén anser också att de mer praktisk-estetiska ämnena kan erbjuda en samverkansytta. Det är inom dessa mindre teoretiska ämnen som elever med utvecklingsstörning kan känna att de kan samspeja på mer lika villkor.

De samlarbetsprojekt som SMoK har

följt visar att det Carlbeck-kommittén kallar "samverkansytta" är en viktig del i mötet mellan barn och ungdomar, olika ämnen, skolformer och pedagoger. Den estetiska verksamheten blir ett kitt, som engagerar och stimulerar.

– En annan viktig del som ska ingå i PASCAL är att i samverkan med högskolorna arbeta för nya utbildningar, säger Håkan Sandh och betonar vilket stort område funktionshinder är.

– Här har både jag och många andra inom SMoK:s verksamhetsområde mycket att lära. När man tänker på att det omfattar allt från särskoleverksamhet via rullstolsburna och allergiker till elever med ADHD eller läs- och skrivsvårigheter inser man att det här är ett område som berör de flesta barn. Det handlar inte om att utveckla metoder för en liten väldigt specifik grupp utan om att kunna möta alla barn varav många på ett eller annat sätt har ett funktionshinder.

### PILOTKOMMUNER

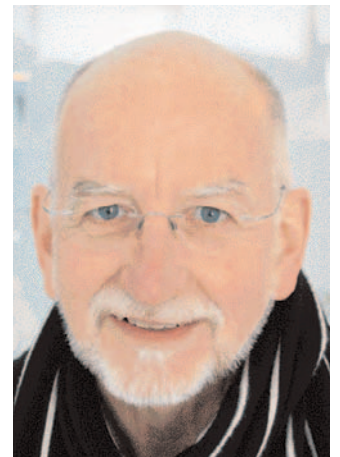
35 musik- och kulturskolor anmälde sitt intresse att delta i PASCAL-projektet och de har fått beskriva sina planer. Av dessa utses snarast 10-20 pilotkommuner där projektet nu kan påbörjas.

– Vi försöker hitta både stora och små kommuner med verksamhet riktad till elever med olika former av funktionshinder, med verksamhet inom olika konstområden, med mycket frivillig verksamhet och med stor samverkan med andra skolformer.

En mångfald helt enkelt. De närmaste tre åren blir en spännande resa med PASCAL. Vi förväntar oss högt tryck.

Text och foto: Nils Ågren

Håkan Sandh,  
projektledare



### A Vista Teknik

Hur du klipper bättre och sämre

Del 1 - Fyrtakbådar

Boken som lär ut handtekniken med  
nordiska tryck!

Den reviderade upplagan är 2006 utökad med  
med över 80 sidor totalt 198 sidor. Fylla  
med nyttiga övningar och förklarande  
texter. Passar alla instrument och nivåer.

Pris: 339,-  
inkl moms (funktionshindrade tillkommer)



### Psalmer för Gitarr

28 lämpliga psalmer arrangerade  
för solgitarr

Arrangemangen kan användas inom  
undervisning på olika nivåer men även  
för att ledsaga psalmsång eller som  
kontemplationsmusik till nattvard, bön,  
begravning, dop etc.

Pris: 195,-  
inkl moms (funktionshindrade tillkommer)

Finns där noter säljs eller hos IKHMP Förlag  
order@ikhmp.se  
Tel o Fax: 0822-93536  
www.ikhmp.se

Arjeplog, Bollebygd, Karlsborg, Nora, Sorsele, Surahammar, Torsås och Överkalix är idag svarta hål på Sverigekartan över kommuner som inte har musik- eller kulturskola.

Snart kan även Laxå bli ett svart hål.

Grafik: SCB

# Musikskolan hotad i Laxå

*Laxå kommun kan snart tillhöra den lilla grupp kommuner som inte har musik- eller kulturskola.*

*Enligt ett sparförslag läggs musikskolan ned för att kommunen ska spara 885 000 kronor.*

Skolan, förskolan och föreningslivet i Laxå står inför mycket tuffa nedskärningar när kommunens barn- och utbildningsnämnd ska spara 7,7 miljoner kronor. Bland sparförslagen finns en halvering av föreningsbidragen, en kraftig minskning av antalet elevassistenter, besparing även på offentliga arrangemang samt nedläggning av KomTek och musikskolan.

Listan på sparförslag som verksamhetschefen för barn och utbildning, Conny Svensson, lagt fram är många. Anledningen är att verksamhetsområdet barn och utbildning ska minska sin ram från cirka 88 miljoner kronor till 80 miljoner.

– Laxå kommun har en ekonomi som är i väldigt dåligt skick, kommunen saknar eget kapital och kan inte leva på lånade pengar, förklarar Conny Svensson.

När man har undersökt hur bristerna ska hanteras har man bland annat tittat på omorganiseringar, men också på vad som inte är lagstadgat. Ett frivilligt åtagande är just musikskolan.

– Personalkostnaden för musikskolan ligger på 885 000 kronor. Kommunen måste också ta ställning till nyrekrytering, tre av fyra musiklärare går i pension nästa år.

*Hur ska de elever som vill ha musikundervisning få det om musikskolan läggs ned?*

– Det är en av de frågor vi måste belysa i beskrivningen av effekterna på ett sådant förslag, säger Conny Svensson.

Sparförslaget att lägga ned musikskolan är än så länge ett tjänstemannaförslag och ännu inte politiskt fastlagt. I slutet av oktober räknar man med att ha en konsekvensbeskrivning klar och därefter ska ärendet behandlas i kommunstyrelsen. Först i december räknar man med att frågan kommer upp till beslut i kommunfullmäktige.

## SMÄRTSAMMA BESLUT

Verksamhetsområdet barn och utbildning i Laxå har varje år de senaste tio åren tvingats spara miljonbelopp. Men i år står kommunen inför sin tyngsta besparing någonsin enligt barn- och utbildningsnämndens ordförande Susanne Stenlund.

– Det är viktigt att säga att sparkraven inte beror på slarvighet hos personalen. De gör ett kanonjobb trots redan knappa resurser. Även om det bara är förslag som lagts och inga beslut är fattade, vet vi att det som ligger framför oss kommer att bli lika smärtsamt som det var att lägga ner skolorna i Röfors och Tived, säger Susanne Stenlund till Nerikes Allehanda.

Nils Ågren

# BLI MUSIKSOLDAT!

Scenvana

Resor

Konserter

Professionell  
utbildning

[www.fomusc.mil.se](http://www.fomusc.mil.se)



FÖRSVARSMAKTEN  
FÖRSVARSMUSIKCENTRUM

196 85 KUNGSÅNGEN Tel. 08-5845 40 00 [exp-fomusc@mil.se](mailto:exp-fomusc@mil.se)



## Alltid fullt drag på KMH:



### Utbildningar 2007/08

*Ansök senast 10 januari*

*Beställ katalogen nu!*

### KMH:s pedagogdagar 2006

**Tema: "Musik är viktigt"**

*30 okt-1 nov - se separat annons*

### Fristående kurser

*Utbudet uppdateras kontinuerligt på  
[www.kmh.se](http://www.kmh.se) > Fortbildning*

### Uppdragsutbildning - studiedagar

*Kontakta oss för mer info*



Kungl. Musikhögskolan

[www.kmh.se](http://www.kmh.se)

08-16 32 00, 08-16 18 00



Skånsk Klarinettkickoff i Kristianstad avslutades med konsert under ledning av klarinettläraren Fredrik Ohlin.

# Skånsk klarinettkickoff

*Lördagen den 9 september fick 52 musikelever och tio lärare från Skåne en rivstart på höstterminen när de samlades till en kickoff i Kristianstad – med klarinetten som gemensam nämnare. Förhoppningen är att det här också ska bli ett årligt återkommande arrangemang.*

Klarinettkickoffen var ett initiativ från klarinett- och saxofonläraren Fredrik Ohlin på musikskolan i Kristianstad.

– Vi bjöd in elever och lärare från hela Skåne, berättar Fredrik. Syftet var att både elever och lärare skulle få träffas och umgås med klarinetten som utgångspunkt. Klarinetteleverna känner ofta att de är ensamma på sitt instrument i sin kommun, då är det förstås roligt för dem att få träffa andra som håller på med samma instrument.

Det faktum att man upptäcker att många andra valt samma instrument som en själv kan vara uppmuntrande för en elev som varje vecka kämpar på med sina spelläxor. Samtidigt får lärarna möjlighet att knyta kontakter som förhoppningsvis kommer både dem själva och eleverna tillgodo.

## BUDKAVLE RUNT SKÅNE

– Det blev inte riktigt så många deltagare som jag hade hoppats, men eftersom detta var första året så kanske vi inte kan räkna med fler. Vi ser det här som en start och vi ska göra en utvärdering, vi har fått många positiva kommentarer från dem som var med. Men visst finns det en del detaljer som går att förbättra.

## PÅ RÄTT VÄG

Klarinettkickoffen planeras som ett årligt återkommande arrangemang, eventuellt i Kristianstad eller också som någon form av budkavle runt Skåne.

När det gäller nyrekryteringen av kla-

rinettelever tycker Fredrik Ohlin att man är på rätt väg.

– Jag har inte jobbat som lärare längre än fem år, men det känns som att vi har stött i botten och är på väg uppåt igen. Vi ser en svag positiv trend, det märker man när man pratar med både träblåslärare och brasslärare. Jag tycker också att det börjar ges utrymme i media för de här instrumenten.

Under kickoffen delades eleverna först in i olika grupper utifrån hur länge de spelat och vilken ensemblevana de hade. Repertoaren hämtades från serien Klarinett.nu och eleverna kunde redan i våras börja förbereda sig inför träffen i september.

Andra halvan av dagen ägnades åt gemensam repetition och som avslutning gav den stora klarinettorkestern en offentlig konsert i strålande höstväder på Speakers Corner i Kristianstad.

Text: Nils Ågren  
Foto: Bengt Ericsson

Smockan  
besöker...

# Jönköpings län

## Musikskolan

*Jönköpings län omfattar den nordvästra delen av landskapet Småland och, sedan kommunerna Habo och Mullsjö kom att tillhöra länet, även en del av Västergötland. Länet omfattar idag 13 kommuner med Jönköping som residensstad, säte för den relativt nye landshövdingen Lars Engqvist. Jönköpings län har ett folkrikt omland. Inom 350 kilometers radie från Jönköping bor 80 procent av Sveriges befolkning.*

## Full aktivitet i Jönköping

Kulturskolan i Jönköping är en mycket aktiv skola, som år 2003 vann pris som Årets kulturskola. En utmärkelse som stimulerat skolans lärare till ett ännu större arbete med att nå alla barn och ungdomar upp till 20 år samt en vilja att utveckla skolan.

Hos oss studerar ca 3 000 ämneslever bild, drama/teater, dans och musik.

För att nå alla barn och ungdomar har Kulturskolan följande skolaktiviteter:

\* Grundkurs i kultur åk 2. Alla elever får en klasstimme i veckan prova dans, bild, drama och musik. Våra lärare kommer ut till alla klasserna.

\* Bild för förskola, sarskola, åk 3 och 5. Eleverna besöker läns museet och tittar på något konstverk. Därefter går de in i bildateljén och skapar.

\* Drama åk 4. Alla klasser i åk 4 besöker dramaverkstan och får där vara med i Idol. Fast här handlar det inte om att vara elak och slå ut någon utan här gäller samarbetsövningar och en positiv anda att alla duger.

\* Dans åk 6. Alla klasser besöker



dansstudion en gång och får en härlig danslektion med full fart och mycket humanism.

\* Kulturfritidsklubb för elever på sarskolans högstadium.

I samarbete med Föreningen Autism, Smålandsmusik och Teater jobbar några av Kulturskolans pedagoger i Freija Musikteater, som är en musikteaterverksamhet för barn och ungdomar med diagnosen autism.

På kulturskolan bedrivs alltid ett antal projekt. Nyligen avslutades ett stort integrationsprojekt mot främlingsfientlighet och rasism – Tusen och en saga – med att Kulturskolan deltog på Bok- och biblioteksmässan i Göteborg.

Kulturskolans pedagoger efterfrågas

ofta av grundskolan. Vi rycker ut med bildprojekt, danstimmar, kris i klassen, kamratstödjarutbildningar mm. Vi arrangerar en mängd evenemang och ger cirka 300 konserter, föreställningar, vernissager i kommunen per år. Just nu har vi fokus på en stor julföreställning där samtliga linjer deltar.

Hos oss ligger också ansvaret att köpa in och producera musik, dans och teaterföreställningar för förskola och grundskola. Problemet för Jönköpings Kulturskola är inte vad vi ska göra utan hur ska vi få tiden att räcka till för allt vi vill göra. Verksamheten kan växa hur mycket som helst.

**Lisbeth Hultberg**

*Kulturskolechef Jönköpings Kulturskola*



*Eksjö Kulturskolas teaterverksamhet för utvecklingsstörda ungdomar som våren 06 gjorde succé med musikalen "Åsneprinsen".*

## Fördubblat stöd i Eksjö

Skolan kännetecknas av en engagerad personal och en stark utveckling de

senaste åren, vilket resulterat i att elevantalet ökat från 370 till 600. Förutom instrumentalundervisning och orkesterverksamhet erbjuds bild & form, dans, teater och film.

Verksamheten, som i slutet av 90-talet var nedläggningshotad, har idag ett starkt stöd både hos politiker och hos brukare. Det kommunala anslaget har de senaste fem åren mer än fördubblats.

Skolan har successivt byggts ut, bland annat genom EU-projekt som sedan permanentats i det ordinarie utbudet. Hela verksamheten ryms under ett tak i nya fräscha lokaler och från och med i år samarbetar Kulturskolan med Eksjö Gymnasium vad gäller Musikprofil som kan ses som en variant av estetiskt program.

**Johan Gärskog**  
*Eksjö Kulturskola*

## Bagatell 5



### Akustikskärmar

Skydda elevernas hörsel i tid! Möblera om på några sekunder med vårt flexibla plexiglas-system.

- Akustikskärm för orkester, slagverk, brass, etc. 2595 kr (exkl. moms)
- Paketpris: 3 set för 6900 kr (exkl. moms)
- Akustikskärm på notställsfot 1080 kr (exkl. moms)

[www.bagatell.se](http://www.bagatell.se) - 013-527 50

## Nässjö på väg mot kulturskola

Musikskolan i Nässjö har en bred verksamhet vilket innebär att vi arbetar med många olika musikstilar från skilda kulturer. Instrumentutbudet är också stort och undervisning sker på de flesta traditionellt förekommande instrumenten. Gehörstraderad musik, såväl som noterad musik, ingår som naturliga delar i de olika undervisningsformerna.

Att kunna möta eleverna i deras egen musikaliska värld är viktigt för vår undervisning och denna inställning präglar vår verksamhet. Vi tar avstamp i mötet

med eleven för att senare även kunna förmedla annan musikalisk kunskap än den som alltid finns tillgänglig i mängd i vårt samhälle.

Detta innebär inte att någon musikform ställs i skymundan. Allt finns representerat från hårt styrd kommersiell musik till icke kommersiell musik. I kommunen diskuteras möjligheten att bilda en Kulturskola.

Den största delen av Musikskolans verksamhet är instrumentalundervisning. Här kan eleven välja fritt mellan olika instrument och solosång. Många elever spelar även med i någon av skolans orkestrar eller mindre ensembler. Vi strävar efter att få så många som möjligt att spela med i en ensemble, gärna mix-

ade som t.ex. soul-/rockgrupper där både el- och blåsinstrument ingår.

Förutom instrumentalundervisningen säljer/bedriver Musikskolan även klassundervisning på grundskolan och i särskolan. Det skapar möjligheter för elever i den obligatoriska skolan att komma i kontakt med Musikskolan.

Brinellgymnasiet och Musikskolan samarbetar om det s.k. Musiktillägget som innebär att gymnasieelever kan välja ett "musikpaket" på sitt individuella val, 300 poäng. Undervisning sker på två olika instrument/sång, musikteori, ensemblespel och scenisk framställning.

**Mikael Enekvist**  
Musikskolan i Nässjö



Vetlanda Musikskolas yngsta orkester "Tupplurarna" övar här under Jerry Bandenius ledning.



Vetlanda Musikskola har kö till alla instrument. Malin Andersson som här spelar tillsammans med läraren Monika Gango, har spelat cello ett år.

## Arbetsglädje bland lärare och elever i Vetlanda

I Vetlanda har Musikskolan ett brett elevunderlag på närmare 950 elever. Rektor Ingegerd Nilsson berättar att man har kö till alla (!) instrument vilket känns tryggt och roligt, men givetvis också otillfredsställande. Längst kö är det på gitarr, piano och slagverk.

Hela verksamheten präglas av att stämningen bland kollegorna på Musikskolan är så god - det smittar av sig på eleverna och inspirerar till nya samarbetsformer. Just nu jobbar man med att

starta fler ensembleformer, kanske främst lite mindre grupper med pop och rock.

Orkesterverksamheten är livlig både på blås- och stråksidan, och ett roligt bevis på det är orkestern "Tupplurarna". Här spelar 50 elever i åldern 9-12 år tvärflöjt, saxofon, trumpet, trombon, eufonium, althorn, valthorn, kornett, klarinet, baryton och slagverk. En jättehärlig orkester, men också en stor utmaning säger orkesterledare Jerry Bandenius.

Musikskolan strävar efter att bli en kulturskola och sedan förra året bedrivs ett dansprojekt för elever i åldrarna 7-12 år. Detta hoppas Ingegerd Nilsson kunna utveckla till en fast tjänst och utöka verksamheten även mot äldre elever.

År 2008 firar Vetlanda Musikskola 40 år och det pågår ett febrilt arbete med att få ihop ett roligt jubileumsprogram då alla gamla elever och lärare är välkomna.

**Ingela Carlström, Vetlanda Musikskola**



Danselever på musikskolan i Habo.

## Efterlängtdans i Habo

Habo kommun befinner sig i ett expan-

sivt skede och växer så det knakar. Detta avspeglar sig inte minst i nybyggnation och befolkningsstatistik där Habo precis har passerat 10 000 invånare. Den 3:e december skall detta firas med festligheter på Blå Torget. Ett bärande inslag i firandet är musikskolans närvaro.

Även musikskolan har all anledning att se framtiden med positiva ögon. Kommunen har under lång tid prioriterat sin kommunala musikskola och lyckats hålla den utanför de många besparingar som drabbat kommunen i olika omgångar. Med en av länets lägsta terminsavgifter (275 kr - 400 kr/termin) och en relativt hög lärartäthet visar man att musikskolan har en viktig funktion att fylla i kommunens olika verksamheter.

Musikskolans elevantal har ökat med över 20 procent under 2006. Det beror först och främst på den nya och efterlängtdansverksamheten med cirka

130 elever, som startade ht-06. Samtidigt har barngruppsverksamhet med barn från 4-8 år ökat och satsningen på popgruppsundervisning har slagit väl ut.

Nu har inte dessa positiva tongångar börjat spela av sig själv, utan detta är en medveten satsning på en stark utåtriktad verksamhet med mycket ensembler i kombination med ett brett och lättillgängligt utbud, som nu givit resultat. Även samarbetet med grundskolan som en extra kulturresurs bidrar till att musikskolan har en naturlig och självklar position i kommunens kulturliv.

En angenäm baksida av den ökande gruppverksamheten är behovet av större lokaler. Det finns dock långt framskridna planer på att undersöka möjligheten till en nybyggnation av ett kulturhus/allaktivitetshus med musikskolan som en av husets aktörer. Fullt ös i Habo!

**Fredrik Hempel**  
Musikskolan i Habo



Övningshelg på Gotland sept. 2006.

## Gnosjö - en liten kommun med aktiv musikskola

I Gnosjö kommun med 9 750 invånare finns en aktiv musikskola med 300 elever. Lärarkåren består av 10 lärare, samtliga deltidsanställda. Två av musiklärarna delar musikledaransvaret.

Musikskolan lyder under skolstyrelsen

och har vid ett par tillfällen hotats av så stora besparingar att hela verksamheten riskerats. Vid dessa tillfällen har vår mycket aktiva föräldraförening agerat och tillsammans med en ökad konsertverksamhet och en effektiv organisation

## Lyckat EU-projekt i Sävsjö

Det var tufft och vågat. Sävsjö Musikskola sökte 1997 EU-bidrag och startade EU-projektet "Ensemble 2002" för att om möjligt få en nystart i den sviktande ensembleverksamheten. Vi skördar idag

frukten av projektet då vi i vår verksamhet fått flertalet nya ensemblekonstellationer, och de lärare som arbetade i projektet har fått tillsvidareanställning.

Framtiden för musikskolan är att skapa mer utrymme för ensembleverksamheten, och en prioriterad instrumentalgrupp är våra pop- och rockelever.

Våra elevcaféer som vi startade för några år sedan har blivit en succé, där al-

har vi gått stärkta ur kriserna.

Kommunen marknadsför sig som den barn- och familjevänliga kommunen med "Livskvalitet för alla". Här är Musikskolan en betydelsefull del med vår kulturinsats. I början av oktober arrangerades en konsert till förmån för Världens Barn i samarbete med det lokala musiklivet.

Specifikt för Gnosjö Musikskola är att:

- \* ett brassintresse finns tack vare tre amatörbrassband i kommunen
- \* Musikskolan bjuder grundskolan på kompanjonlärare i åk 3
- \* vi har kontinuerligt samarbete med kommunens äldreboende
- \* vi spelar i kommunhusets foajé innan varje kommunfullmäktigesammanträde, allt för att nå våra beslutande politiker
- \* vi sedan fem år tillbaks gör en årligen återkommande konsert tillsammans med fritidsgården
- \* vår föräldraförening finns med vid alla konserter
- \* resor bekostas av föräldraföreningen och sponsorer, ej av Musikskolans budget.

**Ing-Marie Åkerhag** och **Marie Åberg**

la elever som vill får en chans att i en lugn och avslappnad cafémiljö, spela upp för kompisar, släkt och vänner.

Närmast 2007 satsar vi på mer riktade konserter i förskolan med fokus på Astrid Lindgren 100 år.

**Erika Ingwall**

*Musikledare i Sävsjö Musikskola*

## Musik som friskvård i Mullsjö

Musikskolan Mullsjö är en traditionell Musikskola som bedriver undervisning på ca 15 instrument med 260 elever och 10 orkestrar. Samarbete bedrivs med

kommunens grundskolor där våra musiklärare går in och tar ansvar för musikundervisningen för åk 3, samt åk 5-9, dessutom köper Mullsjö Folkhögskola lärartjänst av oss.

I årskurs 2 bedrivs "kompanjonundervisning" med bl.a. instrumentinformation samt besök av olika musiklärare och deras elever som informerar och spelar på sina instrument. Vi gör även klassrumsbesök och ger små minikonserter för de yngre barnen.

Eleverna i åk 2 inbjuds tillsammans med målsman under april månad till Musikskolans Öppet Hus-kvällar för att testa olika instrument och åter få tillfälle att träffa skolans lärare.

Vi genomför ett 30-tal konserter under läsåret - allt från klassrum, serviceboende, cafékvällar, förlagt i olika lokaler och kyrkor samt våra stora Höst- och Vårkonserter.

Läger anordnas varje år, ett för åldrarna i åk 3-6 samt ett för elever i åk 7-8. Det senare brukar även innehålla utmanande och spännande aktiviteter anpassade till tonåringarna.

Workshop och skolkonserter anordnas i samverkan med Smålands Musik & Teater.

Bra stöd och praktisk hjälp erhåller vi från vår underbara föräldraförening



"Musikskolan Behövs".

*Skolkonsert i Mullsjö våren 2006.*

Vi har fått kavla upp skjortärmarna och jobba hårt, för drygt 10 år sen var Musikskolan nedläggningshotad och alla lärare uppsagda. Det är tufft ekonomiskt - relevantalet i grundskolan minskar men inför det nya året satsar vi på att erbjuda "Musik som friskvård för åldrarna 45+" i samverkan med kommunen. Vi erbjuder yngre barn samt vuxna undervisning mot självfinansierad kostnad.

I höst har Mullsjö Gymnasium tagit kontakt med Musikskolan för ev. samarbete, för att inför nästa läsår kunna erbjuda gymnasieeleverna en musikprofil. Det hoppas vi mycket på.

**Christina Gustafsson**

*Samordnare, Musikskolan Mullsjö*

## Bagatell 2

**Köp 6 betala för 5**

**TELESKOPET**

Världsledande - med bl.a. 85 % av den amerikanska marknaden och 75 % av den franska.

Inga skruvar - bara att dra upp och ner.

Snygg design som passar i alla miljöer.

Finns i 5 olika modeller från 495 kr

(exkl. moms)

**Bagatell musikprodukter**

[www.bagatell.se](http://www.bagatell.se)

[mail@bagatell.se](mailto:mail@bagatell.se)

Tel: 013-527 50, - fax: 013-527 52



## Samarbete över kommungränsen i Tranås

Tranås kulturskola har det mesta av verksamheten i det vackra före detta tingshuset, centralt beläget vid Svartån. Ett hus som det ständigt låter om, med en fin konsertsal, men som börjar kännas trång.

Musik, dans och teater är våra ämnesområden, och man kan börja utforska dem i gruppverksamhet redan i 3-5-årsåldern.

Från och med i år hör Kulturskolan organisatoriskt till gymnasieskolan och delar rektor med bl.a. Estetiska programmet. Vi söker just nu, och prövar, de "svängiga" och "dramatiska" möjligheter som det kan innebära framöver.

Grannkommunen Boxholms Musikskola är en annan samarbetspartner. All verksamhet där administreras från

Tranås, och gemensamma läger och konserter är en kul effekt av detta.

Tillsammans med Sommenbygdens Folkhögskolas musiklinje arrangerar Kulturskolan varje år en stor och glittrande melodifestival med riktiga orkester, där sjätteklassare komponerar och lärare arrangerar.

De närmaste framtidsplanerna innebär bl.a. att Ungdomsblåset satsar mot ny CD-inspelning, Storbandet repar inför 2007 års jazzfestival i Linköping, stråkarplanerna planerar stor höstkoncert och folkmusikgruppen Zorro växer, om än lite yrvaket.

"Rockarna" löder för fullt, dansintresset ökar sakta men säkert och teatergrupperna har musikal på gång.

Vi är stolta och glada över vår bredd,



Lotten och Martin i Miniblåset.

över varenda en av våra 553 elever – och över vårt vackra hus.

**Bia Eriksson**  
Kulturskolan Tranås

## I Värnamo bygger man ut

Värnamo kulturskola har tre grenar; musik, dans och drama. Totalt är drygt 1 100 elever inskrivna i vår frivilliga, avgiftsbelagda verksamhet. Vi vänder oss till barn från 4 år till och med ungdomar på gymnasiet.

För de minsta har vi musiklektioner, danslek och dramalektioner. För de lite äldre finns musikverkstad och "prova på-kurser" innan det är dags att välja musikinstrument eller sång. De flesta instrumentämnena startar med en introduktionskurs på 6 eller 10 veckor för att barnen och föräldrarna ska få lite känsla för vad de ger sig in på. Vår undervisning sker oftast i grupp.

Många av våra ca 20 lärare undervisar och driver projekt i särskolan, förskolan och grundskolan. Vi delar lokaler med

Finnvedens gymnasium estetiska program och driver en musikprofil tillsammans.

Kulturskolan har kulturansvar för förskolan och grundskolan. Det är vi som köper in och administrerar all programverksamhet, både den professionella och den egna. Våra egna program bygger mycket på konceptet "barn uppträder för barn". Ensembler med våra yngsta elever spelar för förskolebarn, och våra äldre dansare, sångare och musikanter gör föreställningar för elever upp till och med skolår 5.

Kulturskolan administrerar gymnasiets estetiska programs produktioner och dessa erbjuds ungdomar i skolår 6 till och med 9. Programverksamheten presenteras via vår programkatalog som når alla kommunens skolor och förskolor i början av varje termin.

Sedan några år har vi varje sommar gatumusikanter ute på stan. I år har även två ungdomar gestaltat Per och Kersti,

Värnamos kända marknadspår från Carl Snoilskys diktning.

Vår verksamhet utvecklas ständigt. Just nu diskuteras framför allt olika former för att nå fler barn och ungdomar med funktionshinder och former för vuxenverksamhet. Nästa år ska vi bygga till våra gemensamma, trångbodda lokaler.

Vår verksamhet syns och finns överallt i kommunen. Vi har framgångsrikt hittat många olika samarbetsformer med kommunens amatörmusikliv och övriga kulturliv. Vi känner ett stort stöd från våra politiker. En av BUN:s målsättningar är att alla som söker till kulturskolan ska erbjudas undervisning. Målet är ännu inte nått, men med nästa års resursökning motsvarande 1,5 tjänst hamnar vi nära.

**Rolf Gunnarsson**  
Rektor Värnamo Kulturskola

## Bagatell 1



En vagn kommer lastad ...

- Med världens mest sålda notställ
- Liten vagn + 12 notställ – 7500 kr (exkl. moms)
- Stor vagn + 18 notställ – 10 000 kr (exkl. moms)
- Marknadens mest praktiska och prisvärda vagn och notställ

Läs mer på Bagatell 2

**Bagatell** musikprodukter

[www.bagatell.se](http://www.bagatell.se)

[mail@bagatell.se](mailto:mail@bagatell.se)

Tel: 013-527 50, – fax: 013-527 52

## Höstshow i Vaggeryds Kulturskola

Kulturskolan i Vaggeryds kommun har aktiviteter för alla åldrar, alltifrån musiklektioner för spädbarn, musikundervisning för skolungdom, till enskild undervisning i olika instrument för vuxna.

Musikundervisningen i olika instrument utgör naturligtvis den största verksamheten, men dans, bild och drama är andra aktiviteter som bedrivs i vår kulturskola. Vi har även tillgång till en rockstudie, där många tonåringar får ge utlopp för sin egen musik.

Varje år anordnas vår stora höstshow med massor av kul inslag. Lördagen den 18 november kommer Vaggeryds Sportshall, som rymmer ca 500 personer, att vara fullsatt med förväntansfulla föräldrar, syskon och andra intresserade, som

vill höra och se vad kulturskolans elever bjuder på vad gäller musik, sång, dans och drama. I år kommer TV-kändisen Peter Rylander att vara gästartist.

Under hösten har elevorkestrarna varit på "lägerskola" där man övade inför höstshowen och hade andra trevliga aktiviteter tillsammans – bad, kanotning, tävlingar med mera.

Orkestrarna spelar även upp i andra sammanhang under året. I höst ska vi bl.a. medverka vid en gala för Världens barn, som anordnas av olika organisationer i kommunen. Det är kul att få visa sig i olika sammanhang ute i samhället.

**Jan Allan Persson**  
Kulturskolan i Vaggeryd

## Ständig medvind i Aneby

Aneby kommun med sina 6 500 invånare har en musikskola som finns med vid över 100 framträdanden varje år. I Aneby samverkas det mycket i musikaliska sammanhang både med skola, förskola, kyrkor, företag, studieförbund, jazzklubben, föreningar mm. Vi ser inte musikskolan som en separat företeelse utan alla musikutövningar är viktiga för oss.

Musikskolan har ca 270 elever, 9 lärare fördelat på 4,89 årsarbetare. Flera av lärarna har kombinationstjänster med grundskolan eller närliggande musik/kulturskola. Vi har förmånen att ha ett konserthus där vi förlägger många av våra konserter.

Vi tycker själva att vi är en bred musikskola: samarbete med förskola och grundskola, rockskola, rockgrupper, inspelningsstudio, föreberedande grupper för stråk och blås, 3 blåsorkestrar (varav en symfonisk blåsorkester där lärare, elever och vuxna amatörer möts), blandorkester med stråk & blås, 2 stråkorkestrar (varav en kammarorkester som också innehåller elever, lärare och spelsugna



amatörer från hela småländska höglandet), flöjtorkester, gitarrorkester, sångensemble, friskvårdskör bekostat av kommunen samt lite självgående smågrupper.

Av de konserter vi gör kan nämnas musikcaféer – både instrumentspecifika (ex stråkcafé) och blandcaféer – minikonserter för förskolan, krogshow, Furulidsbarén i samarbete med Furulidskolan som fyller konserthuset med publik i en vecka och involverar ca 200 elever, div. kyrkokonserter, spelningar på fester, föreningsmöten, välgörenhetsgalor, turnéer mm.

Ungefär vartannat år gör vi en större konsert, den senaste (okt -05) blev en

50-talsshow med hela konceptet: raggarbilar, korvförsäljning och givetvis en 2,5 timmars show som visade hela 50-talets bredd.

Vi har två somrar i rad ordnat ett musikläger med hjälp av vår fantastiska föräldraförening. Utan föräldraföreningen skulle vi inte kunna genomföra allt vi gör.

Musikskolan i Aneby jobbar i ständig medvind, hela tiden positiva signaler från politiker och en budget som ökar gradvis. Många barn, ungdomar och äldre vill delta i vår verksamhet och vi har ett oerhört bra musiklärarteam.

**Ulrik Lundström**  
*Musikledare i Aneby*

*Aneby Kammarorkester i samarbete med Eksjö oratoriekör under Advent.*

## Gislaved – musikkommunen med klang

I Gislaved skördar vi fortfarande frukterna av den målmedvetna satsningen på 70 och 80-talen. Vid kommunsammanslagningen 1974 beslutade fullmäktiga att bygga ut musikskolan efter en väl genomtänkt utvecklingsplan. Idag mönstrar skolan 32 lärare och 850 elever i ämneskurs.

Planen har som ett av de viktigaste målen att det alltid skall vara ett tätt samarbete mellan musikskolan och vuxenmusiklivet, vilket har visat sig mycket framgångsrikt. Alla musiklärare som undervisar på orkesterinstrument har också i sina tjänster att leda eller medverka i storband, orkesterförening eller musikår – och en sånglärare leder Gislaveds Manskör.

Idag är det femton lärare som entusiastiskt medverkar i och lyfter orkestrarna till mycket god allsvensk standard. Det är också viktigt att de mest ambitiösa musikskoleeleverna lotsas in i orkestrarna tillsammans med sina lärare, målet för all undervisning på orkesterinstrument.

Det grundläggande arbetet för att inspirera eleverna att välja orkesterinstrument görs av de lärare som är kompanjonlärare i grundskolans åk 2 och 3. Det visar sig att det blir många fler musikskoleelever från klasser som har kompanjonlärare och en musikintresserad klasslärare.

Den negativa trenden att elever inte väljer blåsinstrument har våra lärare vänt genom att göra fler klassrumsbesök i åk



*Musikskolan i Gislaved.*

2 och 3. Vi bjuder också grundskolan på många olika skolkonserter för att visa på mångfalden instrument, vilket inte är fallet i massmedia.

Samtliga grundskoleelever har de senaste 20 åren varit på två skolkonserter med orkesterföreningen där man har lyssnat på och sjungit tillsammans med en komplett symfoniorkester. I vilken annan kommun med 30 000 invånare i Sverige har eleverna fått den möjligheten?

Musikskolan har också en friskt satsande ämnesgrupp piano-, sång och gitarrlärare där många projekt visar på lyhörda och professionella lärare – där varje elev får utvecklas efter sin förmåga, men där man är angelägen att ge eleverna en stadig plattform att stå på med en riktig grundteknik som håller hela livet.

I raden av välklingande orkestrar och ensembler har vi bl.a. en komplett gitarrorkester som har gett ut en CD och Gislaved Drum&Drill Corps som årligen

blir inbjudna till festivaler i södra Europa.


Tack vare den kvalitet och målmedvetenhet som musikskolans lärare har visat vågade också skolpolitikerna satsa på ett estetiskt program med musikinriktning på gymnasiet. Idag har programmet 75 elever som får huvud-, bi och ensembleundervisning på musikskolan.

Begreppet Musikkommun och Kommun med Klang, som myntades av Sveriges Radio i samband med olika reportage i radio, TV och tidningar på 70- och 80-talen om den ambitiöst satsande lilla kommunen, gäller i allra högsta grad fortfarande.

**Jan Eurén,**  
*Musikskolan i Gislaved*

### Bagatell 9

„Stage”



**Orkester/  
körpodier**  
Flexibelt lättvikts podie-system i alu-minium för scényggeri med obegränsade möjligheter. Alla benlängder med snabb-koppling.

Bagatell musikprodukter

[www.bagatell.se](http://www.bagatell.se)  
[mail@bagatell.se](mailto:mail@bagatell.se)  
Tel: 013-527 50, – fax: 013-527 52

## HÄR KOMMER DITT HYRINSTRUMENT!

195 kr/mån  
• Altsax  
• Tenorsax  
• Althorn  
• Baryton

95 kr/mån  
• Flöjt  
• Klarinett  
• Trumpet  
• Trombon

Garanti-försäkring ingår!

Reparations-verkstad som alltid ställer upp

Upp till 12 månaders hyra tillgodo vid köp!

 **NYKÖPINGS BLÅS**  
TONWERKSTAN AB  
MÄNNISKOR OCH MUSIK TILLSAMMANS

0155 - 21 97 77  
info@nykopingsblas.se  
www.nykopingsblas.se

# JUPITER

World Class Quality

Jupiterinstrument finns att hyras på alla våra utbildningsmusikläroverk.

**Javi musik**

## MIMERS TRUMPET-DAGAR



Fullspäckad Trumpetelg  
i Kungälv's Musikskola  
& Mimers Kulturhus.  
Lör. & Sönd 3-4 febr 2007

Trumpetensemble, Workshops med Erik Mattisson, solotrumpetare, Göteborgsoperan och Salomon Helperin, frilans & jazztrumpetare i Göteborg.

Stor avslutningskonsert i Mimers Teater för allmänheten. Konferencier: Kicki Aurell-Moberg, musik-ledare Stafanstorps Musikskola.

Trumpetdagarna riktar sig till dig som kommit en bra bit på väg i ditt trumpetspel, högstadietåldern.

Pedagoger & dirigenter:  
Claes Willig, Kungälv's Musikskola  
Claes Tilly, Linköpings Musikskola  
Arne Bäckvall, Kulturskolan i Mark.

Kostnad för hela helgen endast 150,- + rabatterade måltider i Café Mimer, och rabatterat boende på Kungälv's vandrarhem.

Sista anmälningsdag 20 december.  
Hela programmet kan ses på:  
www.kungalv.se/musikskolan

Eller kontakta Claes Willig för program och frågor.  
Tel: 031-18 61 29, 0708-24 15 17

Härnösands Drillflickor



# DET ÄR DAX NU!!

- att planera orkesterns klädsel

Sventorpsliden 7, 412 74 Göteborg  
Tel: 031-40 40 30 • www.brohalldesign.se

**carina brohall**  
DESIGN AB

## Efter Aktionsgruppen för barnkultur – inför Ungkultur 07

*Barn- och ungdomskulturen står på den politiska dagordningen.*

*Men vilka val gör kulturansvariga i kommuner och landsting?*

*Hur utvecklas samverkan mellan olika aktörer och hur fördelas ansvaret?*

*Det är några av de frågor som behandlas i fem konferenser på temat barnkultur i höst. Stockholm, Kramfors, Göteborg, Malmö och Umeå står som värdar för konferenserna.*

Just nu händer mycket kring barn- och ungdomskultur. Aktionsgruppen för barnkultur lämnade sitt slutbetänkande i våras; Allmänna arvsfonden gör en stor satsning med projektstöd för barns och ungas kulturaktivitet; regeringen har utnämnt år 2007 till barnkulturår "Ungkultur 07".

Dessutom kommer Ungdomsstyrelsen de närmaste åren att förfoga över nära en kvarts miljard för utveckling av ungdomars mötesplatser. Staten bidrar alltså med gott underlag för ett brett och spännande utvecklingsarbete som kan komma barn och ungas kultur tillgodo.

Regeringen och dess myndigheter tar således initiativ och förväntar sig nu att lokala och regionala kulturorgan följer efter. Men hur skall deras insatser se ut, och vad kan de kräva av staten? Var finns resurser lokalt och regionalt? Var finns sakkunskapen? Vilken roll spelar de professionella kulturinstitutionerna? Vilken roll spelar biblioteken, skolan, fritidsgårdarna?

Det är frågor som ska lyftas fram under konferenserna.

– Det grundläggande syftet är förstas att få igång en kulturpolitisk diskussion, både regionalt och lokalt. Det finns en tanke att bredda verksamhetsområdet så att man tänker och pratar kultur på platser som exempelvis fritidsgårdar och i studieförbund, säger Fredrik Gunnarsson, handläggare på avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad hos Sveriges Kommuner och Landsting.

MUSIK- OCH KULTURSKOLORNA  
LYFTS FRAM

Sveriges Kommuner och Landsting står tillsammans med Allmänna Arvsfonden



och Sveriges Musik- och Kulturskoleråd, SMoK, som arrangerar för konferensdagarna. Under konferenserna lyfter man också särskilt fram den kommunala musik- och kulturskolan. En av de två konferensdagarna ägnas åt dess utmaningar och möjligheter.

– I de flesta kommuner finns musik- eller kulturskolor och de är kärnan i den här verksamheten, framförallt i mindre kommuner. Vi vill diskutera förnyande arbetssätt och visa på bra lokala exempel, säger Fredrik Gunnarsson, som är glad att SMoK är en av konferensarrangörerna.

– Vi hade inom Sveriges Kommuner och Landsting en tanke på att arrangera några konferenser med tema barn- och ungdomskultur, och det visade sig att SMoK tänkte i samma banor, så när SMoK-ordföranden Per Sjöberg föreslog ett samarbete tyckte vi det var en mycket bra idé.

### GODA EXEMPEL

Under konferenserna kommer goda lokala exempel från musik- och kulturskolevärlden att presenteras: Kulturskolan Stockholm visar resurscentret och demokratocentrum; Kulturskolan i Kramfors presenterar samverkan med grundskolan och gymnasiet; Årets musik- och kulturskola – Angereds kulturskolor – presenterar sig på konferensen i Göteborg; Kulturskolorna i Höganäs och Simrishamn visar upp sig på konferensen i Malmö och i Umeå visas bland annat Kulturverkets projekt (läs mer om det på sidorna 14-15).

### LYFT DEBATTEN LOKALT

De senaste åren har det blivit uppenbart för de flesta att det offentligt finansierade kulturutbudet för barn- och ungdomar endast har varit en del i ett mer sammansatt kulturlandskap där kommersiell kultur och olika former av ska-

pande verksamhet av och med unga är viktiga inslag.

Det egna skapandet, och barns och ungas egna initiativ, kommer med all sannolikhet att få en avgörande betydelse för offentlig kultur i framtiden. Men vilka val skall kulturansvariga i kommuner och landsting göra? Hur balanseras arbetet med kulturutbudet – konserter, böcker, teaterföreläsningar – med insatser för delaktighetskulturen – eget skrivande, rollspel, mode, design, dansspel, media och dans?

– Konferenserna ligger rätt i tiden och vi vill se till att kommunpolitiker och landstingspolitiker tänker på det här, säger Fredrik Gunnarsson. Jag tycker också att representanter för musik- och kulturskolorna ska lyfta debatten lokalt. Jag vill ge en anmaning till skolorna att lyfta upp frågan och diskutera vad musik- och kulturskolorna ska ha för roll, och hur man kan gå vidare och utveckla verksamheten.

Text och foto: Nils Ågren

*Kör och dansare från Bollnäs Kulturskola, som 2005 utsågs till Årets Musik- och Kulturskola. Här från ett uppträdande under SMoK:s rikskonferens i Kiruna i slutet av mars.*

## Bagatell 8

### Teleskop Dirigent Regal

Flagskeppet bland våra dirigentnotställ. Här finns allt som en dirigent kan önska sig. Som alla våra "Teleskop" finns inga skruvar - alla inställningar sker sekundsnabbt och kan ändras under pågående spel. En generös hylla med plats för div. tillbehör. De dubbla benen gör "Dir Regal" till det stadigaste av stadiga. En ny finess: Bakom skärmen finns ett extra fack för övriga partiturer och stämmor. Välj till vår "strålande" belysning.

Pris: 2000 kr (exkl moms)

**Bagatell** musikprodukter

[www.bagatell.se](http://www.bagatell.se)

[mail@bagatell.se](mailto:mail@bagatell.se)

Tel: 013-527 50, – fax: 013-527 52



Barn säger åt proffsen vad dom skall göra. Ett projekt utmynnade i att barn gjorde koreografi åt professionella dansare.

# Kulturverket

- en omyndighet för ung kultur i Umeå

*Barn säger åt proffsen vad dom ska göra. Det är Kulturverkets pedagogiska modell. Ett projekt i Umeå som slagit mycket väl ut, och som blomstrar tack vare stöd från Allmänna Arvsfonden.*

*Men vad gör man då på Kulturverket?*

- Bakgrunden är att jag för tre år sedan blev ombedd att göra en utredning av kulturskolan i Umeå. Tanken var att nå fler barn än man nådde med de satsningar som tidigare gjordes. Man behövde bygga bättre broar mellan kommunen, institutionerna och föreningarna, berättar Arne Berggren, projektledare och konstnärlig ledare.

Arne Berggren anställde några personer med gott anseende och stora nätverk. Personer som var intresserade av både den konstnärliga och den pedagogiska delen.

- En sa att hon ville gå ut till femteklassare och lära ut sitt sätt att göra koreografi. Det utmynnade i att eleverna fick prova på att skapa koreografi för professionella dansare. En annan erbjöd alla femteklassare att skriva musik. Tio klasser lottades fram och det resulterade i 100 olika låtar, varav tio arrangerades upp för stor professionell orkester. En tredje gick ut till sexåringar som fick rita kostymer som sedan designelever på gymnasiet fick sy upp. Det blev fantas-

## Bagatell 4



”Sitt rätt”

ORKESTER/  
KÖRSTOL  
595:- (exkl moms)

Prova Bagatells sittriktiga orkester/körstol ”Sitttra” finns med 3 olika fasta lutningar från 595 kr och två varianter med steglös inställning av bak- och framben från 795 kr. Stapelbar, stoppad och klädd, hårdtestad med toppbetyg.

**Bagatell** musikprodukter

[www.bagatell.se](http://www.bagatell.se)

[mail@bagatell.se](mailto:mail@bagatell.se)

Tel: 013-527 50, - fax: 013-527 52

På deras egen hemsida kan man läsa att Kulturverket i Umeå är ett flexibelt, förvaltningsövergripande nätverk som består av både en pedagogisk och en konstnärlig bank. Uppdraget är att samverka med, sammanföra och förstärka alla goda krafter som redan jobbar med kultur - för, av och med barn och unga i Umeå, Sävar, Hörnefors och Holmsund/Obbola.

De pedagogiska projekten ska ha en konstnärlig idé, och de konstnärliga projekten ska ha en pedagogisk läroprocess. Kulturverkets nätverk ska synliggöra skolans, kommunens och de ideella krafternas arbete med skapande processer som en del av lärandet.

Och sist, men inte minst: all verksamhet som Kulturverket bedriver har som mål att barnets kreativitet slutgiltigt bestämmer det konstnärliga uttrycket.

tiska kreaturer som man aldrig sett förr, skrattar Arne och fortsätter:

– Det blev estetiska läroprocesser där proffsen fick slutföra barnens kreativitet, och jag förstod att läroprocessen också blev en konstnärlig process.

#### UNGA LÄR UNGA

Allt som gjordes visades upp offentligt på nationaldagen, och sedan har Kulturverket fortsatt med många nya projekt. Det verkar helt enkelt inte finnas någon gräns för vad man kan hitta på.

– Att barn gör det här är inget nytt, men tidigare har barnen också framfört allt själv. Men i och med att vi nu har proffs som tar vid i slutändan blir det något helt annat. Barnens kreativitet är stor men de har inte alltid kunnandet att framföra vad de skapat. Det vi sett i de här projekten är helfränt.

Grundtanken är att unga lär unga. Elever ur de estetiska programmens sista år på gymnasiet genomför sina obligatoriska examensprojekt som handledare för yngre barn. Gymnasieeleverna får i sin tur stöd av högskolestudenter eller professionella yrkesutövare. På så vis åstadkommer Kulturverket en positiv cirkel som är utvecklande och stimulerande för alla parter.

#### BLOGG-OPERA

Just nu pågår en rad olika projekt med Kulturverkets pedagogiska modell som utgångspunkt. Bland annat "Blogg-operan", ett samarbete med Norrlandsoperan, Musikhögskolan i Piteå, Umeå universitet och ideella organisationer.

Barn och unga skriver musik, text, ritar scenografi och kostym – sedan ska operan framföras av proffs från Norrlandsoperan med premiär nästa höst.

Librettot kommer att skapas med hjälp av bloggar som läggs ut på en

hemsida, som byggs av Umeå universitet. Nästan tusen yrkesprogramelever på gymnasiet involveras i skrivandet, sedan ska en professionell dramaturg hitta en story att bygga vidare på.

– Idén är att bloggsidan ska vara levande ända fram till premiären så att man kan påverka projektet hela tiden. Det finns även tankar om att man ska kunna skicka sms till en storbildsskärm och kommentera, och kanske även påverka, föreställningen i realtid.



Gratis buss. Kulturverkets egen buss står till förfogande för barn och ungdomar från förskolan till gymnasieskolan för resor till kulturaktiviteter.

#### SPÄNNANDE PROJEKT

Kulturverket har också ett samarbetsprojekt med Accademia Nazionale di Danza i Rom. Medverkar gör även Norrlandsoperan, Musikhögskolan i Piteå, Musikhögskolan i Umeå och Danscentrum i Norr. Projektet involverar danselever, professionella dansare och till och med förskolebarn. Musiken komponeras av barn och ungdomar mellan 9 och 16 år.

– Modellen vi använder har spridit sig till Rom och lett till att danshögskolan där samarbetar med musikhögskolan på ett sätt som de inte gjort tidigare.

Bland de många projekten kan också nämnas ett bokprojekt där förskoleelever har ritat bilder som en bildgrupp på gymnasiet sedan har satt samman till bokomslag. Dessa bokomslag har elever

i årskurs 2 och 5 skrivit berättelser till, ett projekt som nyligen prisades på Bok- och Biblioteksmässan i Göteborg.

– Vi har också ett jättespännande pilotprojekt på gång med Umeå universitet. En forskare ska försöka beskriva sin forskning för små barn, sedan ska barnen tillsammans med gymnasieelever göra en utställning om vad de tror att forskningen handlar om.

#### BARN S IDÉER TAS TILLVARA

Allt har gått väldigt fort för Kulturverket och utvecklingen är imponerande. Tack vare pengar från Allmänna Arvsfonden är man nu 19 anställda, men mer ska man inte växa enligt Arne Berggren.

– Vi får inte bli en institution, poängterar han.

Därför kallar man sig också för "omyndighet".

– I den bästa av världar får vi pengar i tre år från Arvsfonden, sedan finns förstås en förhoppning att kommunen ska tycka att det här är så viktigt att de skjuter till pengar i motsvarande grad. Umeå satsar på att bli kulturhuvudstad 2014 och många av de här projekten ligger i linje med hur man vill marknadsföra Umeå.

– Den jättestora vinsten i det här är att barns ursprungsideer tas omhand hela tiden, och att vi får ett samspel mellan barn och ungdomar. Avgångselever på gymnasiet startar upp projekt på lågstadiet. Sexåringar identifierar sig lättare med gymnasieelever än om jag som gammal gubbe skulle stå där och berätta, säger Arne Berggren.

Text: Nils Ågren

Illustrationer: Frida Hammar/itry

\*\*\*

Bakom Kulturverket står sju förvaltningar: för- och grundskoleförvaltningen, gymnasieförvaltningen, fritidsförvaltningen, kulturförvaltningen samt kommunalförvaltningarna i Sävar, Hörnefors och Holmsund/Obbola.

# Bastuba i gitarren? JAVISST!

Det omöjliga har nu blivit möjligt med gitarr-till-midi-konverteraren Axon.



**AXON AX 100**

Med AXON AX 100 MIDI konverteraren kan du spela din gitarr till ett MIDI instrument och spela upp ditt MIDI instrument till din AXON AX 100 MIDI konverterare. Detta gör att du kan spela upp ditt MIDI instrument till din AXON AX 100 MIDI konverterare och spela upp ditt MIDI instrument till din AXON AX 100 MIDI konverterare.

- 128 timmer av ljud till MIDI
- 128 timmer av ljud till MIDI
- 128 timmer av ljud till MIDI
- 128 timmer av ljud till MIDI
- 128 timmer av ljud till MIDI
- 128 timmer av ljud till MIDI



www.swedenmidimusic.se



*Suspicious Leftovers från Östersund...*



*Atlantic Driftwood från Mjölby...*

# musik direkt - bygger på respekt

*Mångsidiga artisten Laleh, sångaren och gitarristen José Gonzales, trombonspelande Alice Babs-stipendiaten Karin Hammar, folkmusikgruppen Draupner, internationella sångerskan Malena Ernman, hårdrockarna Sabaton samt percussionisten och Bolibompa-programledaren Nassim Al Fakir. Vad har de gemensamt? Jo, alla har deltagit i Musik Direkt.*

Det startades 1987 och med 20 år på nacken har Musik Direkt blivit ett välkänt begrepp runt om i landet. Men det finns kritik mot att musik- och kulturskolorna på många ställen är dåliga på

att delta.

- När Musik Direkt började var de kommunala musikskolorna väldigt aktiva att delta med sina ensembler, men idag lyser de med en alltför stor frånvaro, säger Per Ekedahl, chef för barn och ungdom på Rikskonserter.

*Men vad beror det på?*

- Musik Direkt är en tävling i direktkommunikation med publiken och det har visat sig att det inte varit den starkaste sidan hos de ensembler som kommer från musikskolorna. Jag tror att det är en kulturfråga, inom musikskolorna har det inte handlat så mycket om produktion och kommunikation.

Per Ekedahl berättar att han har hört att vissa musiklärare till och med förbjuder sina elever att vara med.

- Jag anar att de tror sig vilja ungdoms-

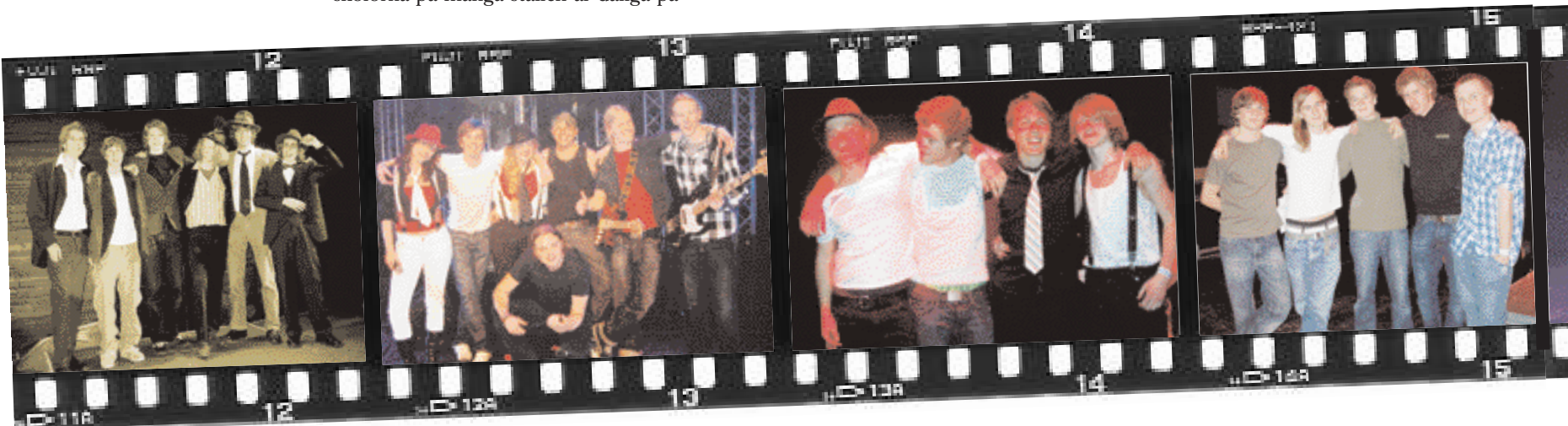
marna väl, men jag tycker att de gör dem en björntjänst. Man lär sig väldigt mycket genom att ställa sig på en scen och framföra sin musik.

**TÄVLINGSMOMENTET AVSKRÄCKER**

Det faktum att det handlar om en tävling kan säkert också få många musiklärare att backa.

- Det här är inte en tävling för tävlingens skull, utan mer för att ungdomarna ska få mötas och få möjlighet att stå på scen. Musik Direkt rimmar på respekt - och det är så det ska vara. De tävlande ska mötas med respekt och vi ser Musik Direkt som en motpol till de tävlingar som vi idag kan se på TV, utan att nämna några vid namn.

Från musikskolehåll finns också invändningar om att det inte går att tävla i musik över genregränserna, men det





...och Alabama Snakes från Stockholm vann Musik Direkt's stora turnépris, en veckolång turné i Serbien och Kroatien.

håller Per Ekedahl inte med om.

– De tävlande bedöms genre neutralt, varje jury har bedömningsregler som de följer.

De tävlande bedöms utifrån musikalisk kvalitet, kommunikation och utstrålning, originalitet och personlig tolkning samt sceniskt helhetsintryck. All bedömning ställs också i relation till respektive genrens och stilars förutsättningar.

2001 genomförde Musik Direkt en stor enkätundersökning bland deltagarna där man bland annat frågade hur de såg på att man tävlade över genregränserna. Hela 96 procent svarade att det var bra med genreblandningen.

#### PEDAGOGISK POÄNG

I Musik Direkt får alla som har fyllt 13 år men inte 20 delta, både individuellt och i grupp. Varje län arrangerar egna lokala deltävlingar och länsfinaler, och nästan hela Sverige deltar. Till 2007 ser det ut som om endast Västerbotten, Örebro och Värmland inte finns med.

I Musik Direkt får man också delta med vilken musik som helst, och bredden brukar vara enorm. Det visar sig också att det mesta som ungdomarna deltar med är egenkomponerat. Just detta faktum gör att Per Ekedahl tycker att det är så synd att inte fler musik- och kulturskolor deltar.

– Konceptet stimulerar det kreativa, vilket naturligtvis är bra. Det tycker jag att man inom musik- och kulturskolorna skulle vara måna om. Det finns en pedagogisk poäng med Musik Direkt som skolorna bör ta tillvara på, på ett bättre sätt än man gör idag.

Även om musik- och kulturskolorna inte tycks vara så väl representerade i tävlingen så tror Per Ekedahl att de flesta deltagarna har sina år bakom sig i skolorna, men att de kommer till tävlingen i en egen form.

– Jag tror att estetgymnasieprogrammen genererar en stor del deltagare, och naturligtvis egna källarband. Men visst vore det väldigt roligt om vi kunde se fler deltagare från de kommunala musikskolorna.

**Text: Nils Ågren**  
**Foto: Musik Direkt**

#### De små bilderna fr. vänster:

Carabanda från Lund vann spelningar på folkmusikfestivalerna i Korrö, Urkult och Linköping.

Soultrip från Karlskrona åker till finalen av Music Crossroads i Zimbabwe 2007.

La Bataillon des Fous från Simrishamn vann konserter i Tyskland och Slovenien.

Oscar Johansson's kvintett från Lund vann spelningar på Stockholm Jazzfestival och Bangen-festivalen i Sandviken.

Pianisten Jesper Norberg från Härnösand vann spelningar på kammarmusikfestivalen i Virserum och Musik vid Kattegatt.

Heléna Roswald från Stockholm vann en spelning på Falkenbergs visfestival.

Rewind från Luleå vann Rockpriset och fick spelningar på tre rockfestivaler.

# Så tycker skolorna

*Kultursmockan valde slumpvis ut 30 musik- och kulturskolor och frågade dem om de deltar i Musik Direkt och vad de tycker om tävlingen. Tyvärr svarade bara en tredjedel av skolorna. Här är några svar.*

*"Jovisst har vi grupper med i Musik Direkt. Deltagande sker för det mesta på elevernas eget initiativ och många av våra elever som exempelvis spelar trumpet, klarinett och andra traditionella orkesterinstrument deltar ofta i popgrupper där de spelar elgitarr osv. Jag tycker att tävlingsformen är helt ok."*

**Lars Tull,**

*Eskilstuna Musikskola*

*"Ja, det är en morot och utmaning för eleverna. Musik Direkt är en bra tävlingsform i musik där man blandar i stort sett alla genrer. Man ger också de medverkande lite utbildning i exempelvis scenmärvaro. Det är bra att ungdomar får träffas och utbyta tankar och idéer."*

**Sune Löfgren,**

*Enköping Musik- och Dansskola*

*"Jag måste erkänna att jag inte är uppdaterad på denna tävling. Svaret är alltså nej och motiveringen är att jag inte vet vad det är för en tävling."*

**Andrine Bendixen Mangs,**

*Kulturskolechef Mölndals Stad*

*"När UKM kom in i bilden försvann Musik Direkt här i västra Värmland. UKM har ju en större bredd som stimulerar medan Musik Direkt har sina fördelar med det internationella inslaget."*

**Max Thoursie,**

*Musikskolan Arvika*

*"I Kiruna har det indirekt rört sig om elever från kulturskolan som deltagit i form av egna band. De elever vi talar om, är de som har nog mycket engagemang/förutsättningar att omsätta "kulturskolekunskaper" i praktisk handling utanför de etablerade institutionerna. Jag tror personligen att tävlingsformen behövs för att ge ungdomarna en chans att möta likasinnade och även att jämföra sina kvalifikationer."*

**Thorbjörn Jakobsson,**

*Kulturskolan i Kiruna*

*"Nej, våra elever brukar inte delta. En tävling, UKM, räcker. Eftersom vår verksamhet bygger på att ha trevligt tillsammans utan tävlingsstress är inte tävlande något vi prioriterar."*

**Tomas Grundström,**

*Mariestads musikskola*

*"Vi har varit med i Musik Direkt's tävlingar sedan början på 90-talet och har för det mesta deltagit med klassiska gitarrsolister. Det är bra att man kan börja tidigt, det här är kanske första gången man spelar ett längre program inför en publik. Mina elever Jose Gonzales och Theodor Jensen har deltagit i Musik Direkt ett flertal gånger och har sedermera utvecklats till etablerade artister."*

**Paul Hellten,**

*Gitarrpedagog, Kulturskolan i Centrum Göteborg*



# Skarp kritik mot musikhögskolorna

*Länsmusiken och Rikskonserter riktar skarp kritik mot musikerutbildningar inom musikhögskolorna. Man anser bland annat att musiker som utbildat sig på landets högre musikerutbildningar har bristande kunskap och förmåga att möta en ung publik.*

I ett brev till ansvariga för musikerutbildningar inom musikhögskolorna skriver representanter för barn- och ungdomsansvariga inom Länsmusiken och Rikskonserter att man under ett flertal år har uppmärksammat att musiker som lämnat landets högre musikerutbildningar i mycket begränsad omfattning förekommer bland dem som man anlitar för att göra konserter för ung publik. "I synnerhet gäller detta de musiker som ägnar sig åt västerländsk konstmusik, ett förhållande som inte kan anses tillfredställande." står det i brevet, som fortsätter:

*"Varje år genomförs i Sverige någonstans mellan 4 500 och 5 000 konserter med professionella musiker för en ung publik, konserter som når över fyra hundra tusen barn varje år. Detta motsvarar ett inte oansenligt antal arbetstillfällen för många musiker i hela landet, säkert likvärdigt med minst en heltidsanställd professionell symfoniorkester.*

*En tydlig tendens är att de musiker som visar sig mest lämpade för dessa konsertsammanhang inte är de musiker som genomgått de främsta och längsta musikerutbildningarna på högskolorna. Detta syns tydligast när det gäller musiker som spelar västerländsk konstmusik, även om denna bild varierar något i olika delar av landet."*

#### OFÖRMÅGA ATT KOMMUNICERA

Avsändarna skriver att de som arbetsgivare sällan har några större invändningar när det gäller dessa musikers tekniska kvalitéer, men däremot riktar man skarp kritik mot deras kunskaper att framträda inför ung och oerfaren publik.

*"...deras oförmåga att kommunicera med sin musik, att s a s nå över rampen, samt deras bristande kunskap och förmåga att möta*

*en ung publik gör att dessa musiker inte anlitas i denna konsertverksamhet. Det faktum att antalet skolkonserter inom genreområdet västerländsk konstmusik i flera år varit i starkt avtagande, i vissa regioner nu saknas helt, menar vi har sina främsta orsaker i dessa musikers oförmåga."*

#### NEDSLÄENDE RESULTAT

Musik i Väst genomförde nyligen en audition där man bland annat ville erbjuda unga musiker att visa upp sin förmåga att konserterna. Mot bakgrund av att det från flera musikhögskolor sägs att man i dag faktiskt arbetar med scenisk kommunikation/scenisk beredskap fanns det från arrangörshåll vissa förväntningar.

*"Tyvärr var resultatet nedslående just när det gäller det kommunikativa och när det gällde lämpligheten att möta en ung och konsertovan publik."*

Enligt avsändarna visar också denna audition att Länsmusiken och Rikskonserter som potentiella arbetsgivare inte hittar det man söker bland de musiker som lämnar musikhögskolorna, något som de tycker är väldigt bekymmersamt. Man upplever också att de behov som Länsmusikens och Rikskonserterns verksamhetsområde har inte nog beaktas.

*"Vi är till och med osäkra på huruvida man bland dem som är ansvariga för högre musikerutbildning är tillräckligt medvetna om denna arbetsmarknad och om de krav och förväntningar som råder här."*

## Selma Music

Sveriges förmånligaste uthyrning av blåsinstrument?

Instrument	Hyra/mån från	
klarinett	90:-	- Vi har ett flertal kvalitetsmärken att välja mellan.
tvärflöjt	90:-	- Obegränsad hyrestid utan köptvång
trumpet	90:-	- Vid köp tillgodoräknas 2/3 av inbetald hyra - Obs! oavsett hyrestidens längd.
trombone	90:-	- Fri frakt.
altsax	190:-	
tenorsax	190:-	

Box 159, 751 04 Uppsala, tel/fax 018-24 27 60  
e-post: info@selmamusic.com, www.selmamusic.com

Handla dina noter direkt från

**WWW.nylund-son.se**

- ✓ Stort sortiment
- ✓ Bra priser!
- ✓ Snabba leveranser



NYLUND & SON



## Bagatell 3

KLAVERNOSTÄLL



"Nothajen" slukar alla dina notblad, böcker och pärmar. Köp 4 betala för 3.

**Bagatell** musikprodukter

[www.bagatell.se](http://www.bagatell.se)

[mail@bagatell.se](mailto:mail@bagatell.se)

Tel: 013-527 50, - fax: 013-527 52

## KONSERTER FÖRLORAR SIN POÄNG

Avsändarna anser, fullt riktigt, att en utvecklad förmåga att nå och beröra en ovan konsertpublik är en oerhört stor tillgång för vilken musiker som helst, något som inte bara är ett absolut krav när man kommunicerar sin musik med barn utan självklart är en resurs i alla tänkbara konsertsituationer. En utvecklad sådan förmåga kommer att vidga arbetsfältet för musiker över huvudet taget.

De hävdar att detta till och med berör själva idén med att möta levande musik.

*"Om framtidens musiker inte har förmåga att berätta något för en närvarande publik riskerar konserter med levande musik att förlora sin poäng. Ett överlägset sätt att utveckla sådan förmåga är att lära sig musisera för barn som generellt är väldigt tacksamma, uppfriskande uppriktiga och samtidigt förvånansvärt träffsäkra analytiker av vuxna."*

### ERBJUDER SAMARBETE

I brevet tar man också upp barnkonventionen, där barns rätt till kultur är inskrivet, betänkanget från Aktionsgruppen för barnkultur och det faktum att 2007 utsetts till barnkulturår, "Ungkultur 2007". Man anser att det ur detta perspektiv är av stort intresse att se hur unga musiker förhåller sig till att möta barn och ung publik och att se vilken beredskap dessa fått eller kommer att få för detta under sin utbildning.



Kritik har riktats mot musikhögskolorna för att de musiker som utbildat sig där har bristande kunskap och förmåga att möta en ung publik. Personerna på bilden har inget med artikeln att göra, bilden är istället från Kristianstad där musiklärare åker runt bland skolorna för att spela för unga elever. Arkivfoto: Bengt Ericsson

*"Det borde således finnas ett ömsidigt intresse hos oss som representanter för detta arbetsfält och hos utbildningsansvariga och studenter att utbyta erfarenheter och tankar kring detta."*

Avsändarna skriver att den erfarenhet som finns hos Länsmusiken och Rikskonserter borde vara en tillgång för en ung musiker under utveckling. Man erbjuder också samarbete i form av men-

torskap, och praktikverksamhet kring konsertverksamhet för unga.

*"Men framför allt efterlyser vi en bredare dialog med utbildningsansvariga kring detta med en förhoppning om att vi har en gemensam agenda och att vi gemensamt kan bidra till en positiv utveckling inom våra respektive områden."*

Nils Ågren

## Svar från musikhögskolorna

*Kultursmockan erbjöd Kungliga Musikhögskolan i Stockholm samt musikhögskolorna i Malmö, Göteborg och Piteå möjlighet att svara på kritiken från Länsmusiken och Rikskonserter.*

KMH har svarat på uppropet bland annat genom att via sin konsertproducent Gunnar Helgesson intensifiera dialogen med i första hand Rikskonserter.

*"Vi har också sedan flera år tillbaka förstärkt inslagen av scenisk kommunikation både inom utbildningarna och i särskilda projekt. De studenter som nu går ut från våra utbildningar är allt bättre rustade."* skriver informationschef Måns Tengné.

Musikhögskolan i Malmö skriver att de är mycket glada över att Länsmusiken och Rikskonserter lyfter upp den här frågan och de välkomnar en dialog och ett erfarenhetsutbyte med olika aktörer och ansvariga i musiklivet. Skrivelsen från Länsmusiken och Rikskonserter har behandlats i skolans styrelse och kommer nu att diskuteras brett.

*"Det finns all anledning till reflektion och även självkritik hos oss – och*

*sedan åtgärder – för att bättre förbereda våra studenter för möten med en ung publik."* skriver prefekt Sverker Svensson och biträdande prefekt Staffan Storm.

De skriver också att Musikhögskolan i Malmö arbetar aktivt för att utveckla studentens förmåga att möta kraven från samhällets många olika musikliv. Deras nyligen inrättade centrum för yrkeslivskontakter och yrkesförberedande aktiviteter är ett steg för att stärka denna sida i utbildningarna.

Ingemar Jernelöf, avdelningschef och utbildningsledare vid Musikhögskolan i Piteå, skriver att man till och med läsåret 2006/07 enbart utbildar studiomusiker och organister inom den kategori som han uppfattar att kritiken avser. Vad beträffar studiomusiker genomför skolan varje år gemensamma och uppskattade projekt med länsmusiken.

*"Jag menar dock att kritiken är giltig mer generellt. Vi har för vår del en tydlig ambition att lägga stor vikt vid denna problematik i den omfattande satsning vi gör från och med ht 07 på konstnärliga kandidat- och masterutbildningar."* skriver Jernelöf.

Musikhögskolan i Göteborg har inte svarat.

Nils Ågren

ETT AVLING FÖR LINJA (12-20 ÅR) SOM SPELAR KLASSISK MUSIK

# Öresunds Solist 2007

BLÅSARE OCH STRÅKARE

**INLEDANDE UTTAGNING**  
20-21 januari 2007  
på Musikskolan Helsingborg  
Dankers & Ullarbus Helsingborg

**FINAL**  
18 mars 2007  
Pilsbium, i Alingsås

**ANMÄLAN**  
Senast den 15 november 2006 till

TÄVLINGEN ÖRESUNDS-SOLIST  
MUSIK I SYD  
KAPALGATAN 30  
291 34 KRISTIANSTAD  
TEL 044 - 20 58 80  
[www.oresundssolist.com](http://www.oresundssolist.com)

Tidningen  
**proscen**  
TEKNIK & HANTVERK FÖR SCEN  
ARKITEKT - ATTRIBUT/REKVISITA - KOSTYM - LJUD  
LJUS - LJUSSÄTTARE - MASK - MÅLERI - REGI - SCEN  
SCENOGRAF - SMED - SNICKERI - TAPETSERANT

Ledande  
tidskrift  
om teknik  
& hantverk  
för scen  
& event

VILL DU FÅ JUBILEUMSNUMRET  
HEMSKICKAT HELT UTAN KOSTNAD?  
Fyll i kupongen nedan eller  
mejla till [proscen@sttf.se](mailto:proscen@sttf.se)  
Du kan också ringa 08-508 938 21

Tidningen  
**proscen**  
TEKNIK & HANTVERK FÖR SCEN

Skicka mig ett jubileums-  
nummer helt utan kostnad.

Namn

Adress

**STTF**

Svensk Teater Teaterförning (STTF)

Box 45003

104 30 Stockholm

## Eslöv siktar på avgiftsfri kulturskola

*Inför valet gick socialdemokraterna i Eslöv ut och lovade en avgiftsfri kulturskola om de skulle vinna valet. Nu blev det inte riktigt så, men kampen fortsätter.*

Om socialdemokraterna hade fått fortsatt förtroende vid makten i Eslöv skulle kulturskolan göras avgiftsfri från och med årsskiftet, något som beräknades kosta kommunen cirka 1,2 miljoner kronor.

Kommunrådet Cecilia Lind (s) sa i en intervju inför valet att de ökande kommunala skatteintäkterna skapade utrymme för en sådan reform. Socialdemokraterna har styrts Eslöv tillsammans med vänstern och miljöpartiet och de har även tidigare krävt att avgiften till kulturskolan skall tas bort.

### VIKTIG INTEGRATIONSFRÅGA

Men valet blev inte den framgång de styrande hade hoppats. Visserligen behåller vänsterblocket makten, men man fick inte egen majoritet. Av de 49 mandatet i kommunfullmäktige fick s, mp och v 23 mandat och den borgerliga alliansen 20. Vinnarna i kommunalvalet blev sverigedemokraterna som ökade från två till sex mandat, och nu alltså har en vågmästarroll.

– Det här känns naturligtvis inte bra. En avgiftsfri kulturskola var vårt vallöfte och är samtidigt en av de allra viktigaste integrationsfrågorna i vår kommun. Det skulle öppna för invandrarfamiljer, för ensamstående mammor, för arbetarklassen och även för familjer som bor utanför tätorten. Människor som hittills inte har haft råd att ha sina barn i kulturskolan. Men nu blir det inte av, åtminstone inte till årsskiftet, berättar Cecilia Lind, som nu hoppas på stöd i frågan från något av de borgerliga partierna.

– Men de håller ihop stenhårt i alliansen just nu. Vi får se om vi lyckas göra kulturskolan avgiftsfri till hösten, jag lovar att vi kommer att fortsätta driva den här frågan.

Kulturskolans rektor Malena Sandgren hade också hoppats på en avgiftsfri skola.

– Det vore bara positivt såklart. Grundinställningen är att det borde vara avgiftsfritt överallt. Nu vet vi inte om vi får det här men skulle det bli av så hoppas vi förstås på att kunna nå andra elevgrupper, grupper som vi inte kan nå idag.

### Vad skulle en avgiftsfri kulturskola innebära för er?

– Trycket på kulturskolan skulle förstås öka och köerna hit kommer att bli längre, men det kan kanske samtidigt leda till att vi kan få ökade resurser. Men nu vet vi ju inte hur det går, så det är bara spekulationer, säger Malena Sandgren.

För närvarande är terminsavgiften per aktivitet 650 kronor, med möjlighet till vissa rabatter. I Eslövs kulturskola har man förutom traditionell instrumentundervisning, orkester, sång och dans (jazz, stepp, balett, breakdance och särskild dans för killar) även teater, showbiz, musikal, cirkus och konst (teckning/måleri och skulptur). Dessutom erbjuder man schackundervisning i samarbete med Eslövs Schackklubb.

Nils Ågren

**Fotnot:** Idag finns fyra avgiftsfria musik/kulturskolor, i Arvidsjaur, Luleå, Sundsvall och Örnsköldsvik.

## Bagatell 7

### Flygel- och pianomedar

Passar till alla pianon och flyglar. Kullagrade dubbelhjul av hög kvalitet. Mycket enkelt att montera för den som är lite häändig (bruksanvisning medföljer). Instrumenten kan sedan lätt flyttas av en enda person.



Medar flygel



Medar piano

Pris: 1995 kr till en flygel (exkl. moms)

Pris: 695 kr till ett piano (exkl. moms)

## Bagatell musikprodukter

[www.bagatell.se](http://www.bagatell.se)

[mail@bagatell.se](mailto:mail@bagatell.se)

Tel: 013-527 50, – fax: 013-527 52



## Hela Gävle centrum ljöd av blåsmusik

*Blåsorkestrar från hela Gävleborgs län deltog den 23 september vid Blåsmusikmanifest 2006 i Gävle. Ett led i en aktiv satsning att stärka blåsmusiken i länet, att stärka och uppmuntra elever att fortsätta och även locka till sig nya blåsintresserade ungdomar.*

Huvudplatsen för dagen var Gävle konserthus, där man började med en samling av alla spelemän i den stora konserthallen och repetition av ett antal låtar som skulle avsluta dagens evenemang. Sedan spelades det ute på stan i centrala Gävle, för intresserade åhörare på Rådhusorget.

Efter lunch bjöds det på mer musik utanför entrén till konserthuset och många åhörare gav sig tid att stanna i

den gassande solen och lyssna på de spelande ungdomarna.

Dagen avslutades med en konsert som man under dagen gjort reklam för vid spelningarna på stan. Konserten inledes av musiklärarna i Kvintett X, en viktig del av brassnätverket i Gävleborg, där bland andra nytilträdde rektorn för Ljusdals musikskola, Anders Rosengren, ingår – initiativtagare och samordnare till blåsmusikmanifestet.

– Jag började tycka att jag kände mig ensam som brasslärare och jag ville få till en träff med andra lärare. Hösten 2005 hade jag kontakt med alla rektorer som sköt till pengar så att alla lärare skulle kunna träffas. Vi träffades två gånger till under fjolåret för att planera detta, berättar Anders Rosengren.

Kultur- och Musikskolorna i Gävle, Sandviken, Ljusdal, Bollnäs, Söderhamn, Hudiksvall och Ovanåker samlade omkring 350 blåselever och mellan cirka 280 barn och unga fanns på scen i det välbesökta konserthuset.

– Eleverna tyckte att det var fantastiskt och många undrade när vi skulle ha nästa träff. Tanken är också att fortsätta, kanske i form av en budkavle med konserter på olika orter.

Den intensiva blåsmusikdagen avslutades med att alla Gävleborgsungdomarna bland annat bjöd på Queens rockklassiker "We will rock you".

**Text: Nils Ågren/Per Romlin  
Foto: Per Romlin**

*Omkring 280 barn och ungdomar på scen i Gävle konserthus, under ledning av Anders Rosengren, rektor för Ljusdals musikskola.*



*Musiklärarna i Kvintett X, en viktig del av brassnätverket i Gävleborg.*

## Bagatell 6



**2 000:-**

(exkl moms)

**PIANO-GASPALLEN standard**

Sluta skruva!

Pianopall med dubbla gasfjädrar höjer och sänker stolen som vilken kontorsstol som helst. Stabil stryktålig stålkonstruktion med stoppad sits.

**Nyhet: GASPALLEN ERGO 2500:- (exkl moms)**

**Bagatell** musikprodukter

[www.bagatell.se](http://www.bagatell.se)

[mail@bagatell.se](mailto:mail@bagatell.se)

**Tel:** 013-527 50, – **fax:** 013-527 52

## 4 Elements

4 Elements är en dansk ensemble med Kjell-Åke Andersson trumpet och zinka, Torben Snekkestad saxofoner med mera, Frode Andersen accordeon och Jesper Egelund bas. 4 Elements vill skapa ett naturligt samband mellan ny musik, skriven direkt för ensemblen, och stycken av till exempel Bach, Hindemith, Frank Zappa, samt jazz och made-donsk folkmusik med mera. Repertoaren är vittomfattande och innehåller även solostycken av komponister som John Zorn, Iannis Xenakis, Erland von Koch, Karlheinz Stockhausen samt många andra. Rikskonserter arrangerar en turné i Sverige under november.

## Eric Ericson Award 2006

23-28 oktober pågår The Eric Ericson Award, en internationell tävling för unga kördirigenter mellan 20 och 32 år, som äger



rum vart tredje år. Av de drygt 50 sökanden från hela världen har nu 16 unga dirigenter uttagits av en kommitté med företrädare för körlivet. Tävligen, som är publik, har sin stora final med prisutdelning i Berwaldhallen på Eric Ericsonsdagen den 28 oktober. Prissumman är på 100 000 kronor och första gången priset delades ut (2003) gick det till den holländske dirigenten Peter Dijkstra (bilden), som nu bland annat är konstnärlig ledare för Bayeriska Radiokören i München.

## Alliansen tvekar om gratismuseer

Tjugoen av landets tyngsta museichefer har bett den nya regeringen att få behålla den fria entrén på de nationella museerna. Allianspolitikerna vill inte ge några löften men öppnar för att diskutera saken på nytt. Hitills har nitton museer genomfört gratisentréreformerna, till en kostnad av cirka hundra miljoner kronor. Museicheferna understryker att gratisentréerna redan har resulterat i en ny och större publik. Antalet besök har ökat med 2,9 miljoner, motsvarande 159 procents ökning. Återinför den borgerliga regeringen entréavgifterna kommer ekonomin att försämrats med risk för personalneddragningar och försämrade öppettider, varnar cheferna. (DN)

## Bokbussar fick bibliotekspris

Lunds biblioteksbus och Kungsbacka bokbuss delar på Svenska biblioteksförningens pris Årets bokbuss 2006. Lunds biblioteksbus hyllas i motiveringen för att den har rymd och ljus, är flexibel och tillgänglig. Kungsbacka bokbuss beskrivs som ett rullande kulturhus med inslag av musik, konst, utställningar och dramatik i trivsamt småskalighet. (DN)

## Cabaret Afrodite

En cabaret om det där att vara kvinna, den döva verkligheten och om livet ska behöva vara som en toalettrulle. Cabaret Afrodite är en personlig föreställning om Mette med Mette och av Mette med fantasiasagor, berättelser från verkligheten och massor av humor. Mette Marqvardsen kommer tillsammans med en talande skådespelare att framföra berättelsen för en både hörande och döv publik samtidigt. Det kommer vara en politisk performance skildrad i den verklighet som de befinner sig i. I det samhälle som vi alla lever i. Hur det är att vara döv idag. Hur det är att vara kvinna idag. Hur det är att vara människa idag. Cabaret Afrodite turnerar i regi av Riksteatern med start i november.

## Disney gör tv för småbarn

Disney Channel har startat sin tredje tv-kanal i Sverige. Målgruppen är tittare mellan två och fem år. Disney Channel Scandinavia säger att de har märkt ett ökat intresse bland den här målgruppen de senaste åren – hur de nu har kunnat ta reda på det. Betalkanalerna är dessbättre reklamfria och går under namnet Playhouse Disney.

## Elever missar kultur i skolan

Barnombudsmanen, BO, har presenterat två nya rapporter om kultur inför Ungkulturåret 2007. Knappt hälften av de tillfrågade eleverna tycker att det är roligt att läsa böcker i skolan, något de flesta ändå gör. Samtidigt har barnen ett stort intresse för och konsumerar mycket populärkultur, som tv och datorspel. Undersökningen visar att barn från mindre kommuner har sämre möjligheter än de från storstäder att få tillgång till kultur. Men det tydligaste resultatet är att flickors önskemål inte tillgodoses lika mycket som pojkars önskemål. (DN)

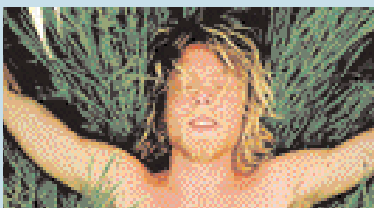
## Fabian Kallerdahl Galore

2006 års "Jazz i Sverige"-artist, den unge och lovande göteborgspianisten Fabian Kallerdahl, slår sig in på den internationella jazzscenen. Förutom en turné i Sverige i



Foto: Kristin Lidell

höst spelar Kallerdahl med sin kvartett i Belgrad, Zagreb, Paris, München och New York. Kallerdahl är en av den yngre generationens mest framträdande och drivna musiker, ett veritabelt kraftcentrum i ung svensk jazz. För sin kvartett har han skrivit ny musik som vilar på svensk tradition men har tentakler ute i en rad olika riktningar. Det är musik med humor, glädje och emotionell kraft, musik som talar starkt till publiken.



## Farväl Falkenberg prisad

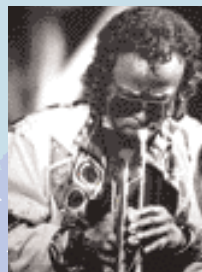
Jesper Ganslandts film Farväl Falkenberg har blivit belönad med priset som Bästa Film på Atens Internationella Film Festival. Sedan tidigare är det också klart att filmen får chansen att tävla om filmvärldens mest prestigefulla pris, Oscar, i kategorin bästa icke-engelskspråkiga film. "Farväl Falkenberg" gick upp på svenska biodukar den 22 september, men redan innan den mycket personliga filmen om ett gäng vänner som upplever en sista sommar i uppväxtstaden Falkenberg haft biopremiär blev den uttagen till filmfestivalerna i Venedig och Toronto, två av världens största. (DN)

## Fler tv-apparater än människor

Det genomsnittliga hushållet i USA består av 2,55 personer, men i snitt äger varje hushåll 2,73 tv-apparater. Det innebär att det alltså finns fler tv-apparater än människor i USA. Det antas vara genombrottet för de platta tv-skärmarna som gör att folk numera skaffar sig möjlighet att se på tv även i utrymmen där apparaterna tidigare inte fick plats. (DN)

## Hollywood hyllar Miles Davis

Femton år efter sin död får jazzlegenden Miles Davis sin egen platta på Hollywoods Rockwalk. Men istället för den traditionella signerade cementplattan får Miles Davis en bronsbyst, uppger BBC. Bysten kan skådas utanför en musikaffär på Sunset Boulevard. Miles Davis var en av jazzmusikens stora förnyare och han vann under sin karriär åtta grammysar. Hans inspelningar "Birth of the cool", "Sketches of Spain", "Kind of blue" och "In a silent way" betraktades av många som milstolpar. Miles Davis avled 1991, 65 år gammal.



## Kultur ska rädda EU

EU-kommissionen har upptäckt kulturens kraft och lanserar i början av nästa år en plan som ska föra EU-medborgarna närmare varandra. I ett första steg uppmanar man individer och organisationer som arbetar inom kultursektorn att komma med förslag. Bakgrunden är alla opinionsundersökningar som visar att medborgarna känner att de förlorar sin identitet när besluten flyttas till Bryssel, samt att de känner en rädsla av att vara avkopplade från EU. (DN)



Foto: Rikskonserter

## Looking Through Eardrums

Vad har en tonsättare, en dansare och en jonglör gemensamt? Kan man blanda de tre konstformerna på ett naturligt och spännande sätt? Belgiska eaRis company ger svar på tal med sin föreställning "Looking Through Eardrums". Genom musik, dans och jonglering skildras människans villkor i en ovanlig, suggestiv och fascinerande föreställning kring enkla och grundläggande mänskliga erfarenheter. Det är ett samarbete mellan konstformerna som har väckt stor uppmärksamhet i hela Europa. Rikskonserter ger föreställningar i Gävle, Bollnäs och Nacka i november.



Foto: Rikskonserter

## Naturally 7

Soulband och gospelkör, häftiga rappare och instrumentalister med de egna rösterna som enda instrument – sjuannagruppen Naturally 7 från Harlem, New York spänner musikaliskt över ett stort fält. Soul, rap, folk och rock, egna låtar och covers, allt utförs a cappella, trots att publiken hör såväl trummor och bas, som syntar och DJ-inslag. Med rötterna i de svarta kyrkorna i New York, i gospel och soul, är detta en grupp både för den yngre publiken, samt för dem som är intresserad av vokal och körmusik. I novem-

ber turnerar de runt Sverige och detta är kanske sista chansen att höra dessa sju amerikanska killar på normalstora konsertscener innan de stora festivalarrangörerna helt tar över – så bra är Naturally 7.

## Nästan ensam

Kritikerrosade "Nästan ensam" är en humoristisk och poetisk kabare med skådespelerskan Anna Pettersson och tre musiker. Föreställningen har kallats seriös teater, krogshow, surrealistisk pjäs och musikal. "Nästan ensam"



Foto: Elisabeth Ohlson Wallin

handlar om en kvinna som bor i ett hus med mycket tunna väggar. Hur hon än anstränger sig så kan hon inte stänga ute sina grannar. Hon hör mannen som inte kan sova, paret som grälar, den ensamma pensionären i våningen under, dräpliga händelser och intima situationer tränger in i hennes rum. Det blir ett ofrivilligt kikande genom nyckelhålet. Med start i november turnerar "Nästan ensam" runt landet i regi av Riksteatern.

## SVT storsatsar på drama 2007

Drama är den stora vinnaren i Sveriges Televisions omorientering. Drama har fått en 15-procentig ökning i budgetanslaget för 2007. En helt ny nutidsföljetong och fem påkostade, helt nya dramatiseringar kan SVT Drama ståta med nästa år. Pengarna till Drama har tagits från nyhetsområdet, där "Dokument utifrån", som ska läggas ner i sin nuvarande form, fått klä skott för all den kritik som östs över SVT:s ledning. Nyheter ska spara 30 miljoner kronor, men det kommer att ske långsamt. Denna långsammare spartakt kommer dock inte att hindra uppsägningar. Fakta-redaktionen ställer upp med tre nya program om hjärnan, vrakletare i Östersjön och historiska slag i Sverige. Lördagkvällen gör comeback som stor familjekväll. (DN)

## The Wiyos

New York-trion The WIYOS hämtar sin inspiration från många håll. Med sång, kontrabas, gitarr, tvättbräda, kazoo, tuta, kaffemugg, tratt, cykelvingla och en hel del annat – inklusive trestämmig sång och intrikat koreografi på scen – tolkar de musiken från tiden innan televisionen fanns. Innan country, swing, ragtime och blues gick skilda vägar. The Wiyos spelar gärna helt akustiskt med ett väldigt sväng och en god portion humor. Trion turnerar i Sverige under november i regi av Rikskonserter.



Foto: Rikskonserter

## YKKY – nytt konst- och musikmagasin

28 september släpptes det första numret av nya konst- och musikmagasinet YKKY. Syftet med magasinet är enligt utgivarna att bryta sig loss från traditionella magasinformat och skapa ett nytt experimentellt forum för konst, journalistik och form. I första numret medverkar bland andra konstnärerna Annika von Hausswolff och Beatrice Ehrström, som intervjuar varandra. Sara Stridsberg intervjuas också om sin pjäs om Valerie Solanas.



# Månar om det klassiska musikerlivet

1962 vann en 12-årig pianist en direkt-sänd tävling i den då enda tv-kanalen. Han kallades underbarn och blev också en av Sveriges internationellt sett mest kända musiker.

Nu är Staffan Scheja professor vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm och han brinner för att lotsa fram en ny generation musiker.

I augusti genomfördes Gotlands kammarmusikfestival för tjugoförsta gången. Nytt för i år var att man startat en sommarakademi för högskolestuderande från olika länder, ett samarbete med högskolan på Gotland.

– Några studenter går också in och spelar tillsammans med lärarna under kammarmusikfestivalen, det är en bra inkörsport för dem till det verkliga konsertlivet, säger Staffan Scheja, som är konstnärlig ledare på högskolan och för festivalen.

Att lotsa fram en ny generation musiker är något som Staffan Scheja brinner för och han vill utveckla konceptet med elevkonserter på festivalen ytterligare.

– Vi samarbetar till exempel med Tonsättarskolan i Visby, det är väldigt intressant.

## ORO FÖR NYREKRYTERINGEN

Staffan Scheja anser att många unga musiker håller hög nivå och är mycket skickliga. Han är dock orolig för nyrekryteringen av musiker när det gäller den klassiska musiken. På Kungliga Musikhögskolan märker man vid intagningarna att de svenska studenterna som söker in inte

**Namn:** Staffan Scheja.

**Ålder:** 56 år.

**Bor:** Djurgården.

**Yrke:** Pianist, professor i piano vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm.

**Familj:** Hustrun Lizzie och barnen Alexandra, 3, och Ania, 5. Barnen Leonard, 16, Rebecka 17, och Daniel, 29, från tidigare äktenskap.

**Lyssnar på:** Efter en hel arbetsdag med musik lyssnar jag gärna på tystnaden, och småbarnsvisor.

**Ser på tv:** Just nu mycket CNN med nyheter från Mellanöstern eftersom min fru är israeliska.

**Gör mig arg:** Generellt är det inkompetens, slarv och brist på respekt.

**Gör mig glad:** Mina barn gör mig glad.

**Bästa egenskap:** Jag är nog ganska vid-synt.

**Sämsta egenskap:** Jag skjuter upp saker till sista stund.



längre håller samma höga kvalitet som tidigare.

– Vi ser ett litet glapp mellan musik- och kulturskolorna och musikhögskolan, det verkar som om kvaliteten sjunkit en aning på skolorna. Det finns en viss kritik mot musik- och kulturskolorna och jag anser att det är väldigt viktigt att det finns bra lärare som kan ge sina elever en musikalisk fostran.

Staffan Scheja berättar att KMH får allt fler utländska studenter, från öststaterna och Finland.

– Där tar man hand om eleverna på ett helt annat sätt än vi gör här i Sverige. De svenska sökandena har ofta inte en chans mot de väl drillade utländska eleverna, men visst finns det undantag.

– Jag månar om det klassiska musikerlivet och nu har vi inte riktigt samma kvalitet jämfört med tidigare. Det märks främst på vissa instrument, exempelvis oboe, fagott och klarinett. Vi har knappt några sökanden på dessa instrument och då förlorar vi en viktig kugge i orkestermusik.

## EFTERFRÅGAR INTE LÄRARE MED SPETSKOMPETENS

En anledning till att kvaliteten sjunkit tror Staffan Scheja beror på att många av de eldsjälarna inom länsmusikorkestrarna, som också var lärare på de kommunala musikskolorna, inte finns längre.

På KMH:s musiklektörutbildning märker man också att musik- och kulturskolorna inte efterfrågar lärare med spetskompetens. Istället vill man ha lärare som har en bredd så att de kan hålla på med lite av varje.

– Då blir det inte bra i slutändan. Musik- och

kulturskolorna har en jätte viktig uppgift, det gäller att man vet kraven som finns för att komma in på musikhögskolorna så att vi inte får de skarvar vi ser idag.

Staffan Scheja poängterar samtidigt att det har vuxit upp alternativa skolor, som Lilla Akademien och Nacka Musikskola, som gör en viktig insats. Falu Musikkonservatorium och vissa folkhögskolor är andra exempel. Lilla Akademien har dessutom infört en ny kompletterande högskoleförberedande utbildning, en diplomutbildning, som skarvar mellan gymnasium och högskola.

– Vi bollar också med tanken att starta lördagsskola på KMH, som ska ge eleverna bra undervisning. Än så länge ligger det på skisstadiet. Det är jätte viktigt att ta hand om begåvningarna vid 14-15 års ålder, det är då den tekniska färdigheten kan utvecklas.

## ÄLSKAR KAMMARMUSIK

Förutom intresset att hjälpa fram unga musiker så är kammarmusiken något som ligger Staffan Scheja varmt om hjärtat, och han önskar att den kunde få mer utrymme.

– Det är en ganska smal konstform under den reguljära konsertsäsongen, då ges den inte så mycket plats. Men på somrarna växer det däremot upp små och större kammarmusikfestivaler, vilket är väldigt roligt. Jag älskar att spela kammarmusik, det är en viktig del i mitt musicerande. Att musicera med andra är både roligt, givande och lärorikt på många sätt.

Text: Nils Ågren  
Foto: Martin Sundström

# för MUSIKEN I SKOLAN

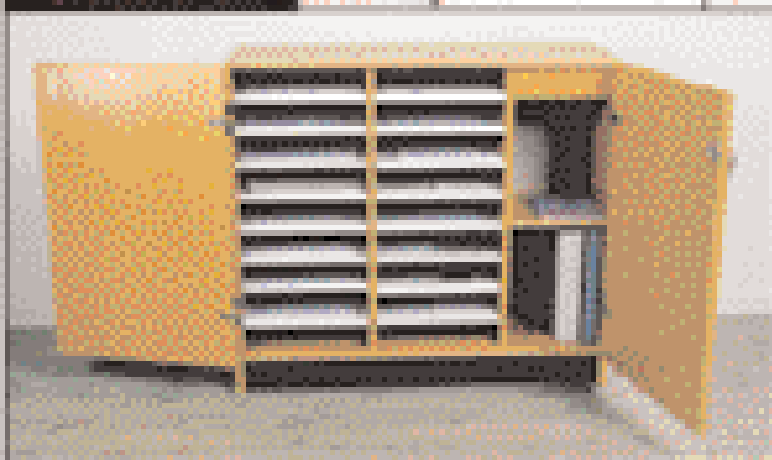
## ESTRAD – podiesystem för kör & scen



Notställ



Stolar



## Tillbehör

notstäl, flyghögare mm

Vi står till tjänst med all form av tillbehör för Musikern och Sångaren. Allt med Kvalitetsgaranti, beprövade gilla referenser.

Välkomna in bland årens skolas skolar, Skolor och övriga Institutioner samt privatpersoner som använder vår Musikutrustning.

## Åkstol

En bekväm och ergonomiskt riktig Åkstol med höjdpåstryck som är ett perfekt hjälpmedel i arbetet med barn.



# Bison

PRODUKTER AB

Högelien Station, 672 91 Årjöling  
Tel 0573-510 10

Fax 0573-510 15  
e-post: till@bison.se